

**Списание
за екология
и горско
стопанство**

Излиза от 1899 г.

ГОРА

2,00 лв.

9/2007

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

АБОНАМЕНТ 2008

Драги читатели,

Абонаментът за списание „Гора“ за 2008 година се извършва във всички пощенски станции в страната **от 15 октомври до 14 декември 2007 година.**

Списанието е с каталоген номер 1225.

Абонаменти се набират и от разпространителските фирми:
ДОБИ ПРЕС ЕООД - тел.: 02/ 963 30 81
АРТЕФАКТ ЕООД - 02/ 971 71 71
СЕМИР-2 ЕООД - 02/ 980 60 47
НРА БЛИЗНАЦИ ЕООД - 02/ 975 24 22

Можете да се абонирате в редакцията на списание „Гора“ или със заявка на E-mail: gora@nug.bg
Абонаментният талон можете да намерите и на адрес:
<http://www.gorabg-magazine.info>
от 15 октомври 2007 г. до 11 февруари 2008 година.

БАНКОВА СМЕТКА НА СПИСАНИЕ „ГОРА“

IBAN: BG39 TTBB 9400 3121 0404 50

BIC TTBBBBG22; СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.

Цената на един абонамент за 2008 година, който включва 10 луксозни списания от 1 до 10 брой, е 20 лева.

АБОНАМЕНТЕН ТАЛОН за списание „ГОРА“

Фирма, предприятие: , с адрес: (н.к.)

гр. (с.) , ул. (№, вх., ет., ап.)

БУЛСТАТ МОЛ

Брой абонати Обща сума (преведена по сметка на списанието) лв.

(словом)

дата: подпись: (.....)

Абонирайте се, за да знаете!

Списание „Гора“ набира абонамент за Новата 2008 година. Тя ще бъде 109-та от създаването на горския печат и 129-та от историята на централната горска служба. Тя ще бъде не по-малко настена със събития от отминалата 2007-ма, като надеждата е свързана с възстановената самостоятелност на горския сектор. Надеждата е за опазване на горите и земите на България от пожари и порои.

Сп. „Гора“ ще направи необходимото да информира своите читатели за всичко, което се случва, което - дано да бъде, към по-добро.

Години наред казвахме, че горските са търпеливи хора, че влагат сърцето си в най-съзицателното дело - опазване и възстановяване на горите на България. Но какво стана? На фона на желаната новина - създаването на Държавна агенция по горите, горяха над 400 000 гка гори и земи от горския фонд. Горските служители - за първи път в своята история, проведоха ефективни стачни действия с искания за по-висок професионален и жизнен стандарт.

Какво следва от тук нататък?

Въпросът е значим, а отговорът, съхранен и за горската история, ще намериме в сп. „Гора“.

Затова, абонирайте се за 2008 година, за да знаете!

2

В број

По следите на изчезналите гори

14

Гледната точка на лесовъда - Наводнението
в град Цар Калоян

16

Новаторско управление на риска

17

Европейските лесовъди се събраха в Дания

18

Размножаване на декоративните растения -
Международна научна конференция

20

В ЛТУ - към изискванията на Европейския съюз

21

10 години "Кроношпан България"

22

Горски футбол по света

23

В Европейския завод на Wood-Mizer нова технология
за заздравяване на лентите

24

Гост на редакцията: Майсторът на стариинни оръжия Дянко
Дянков "Навремето не можеше да видиш небето от гора"

26

Сняг до пояс - Четиво с продължение

На корицата

Снимка Йордан ДАМЯНОВ

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@nug.bg

Редактори:
ЕКАТЕРИНА ИЛИЕВА
evorova@abv.bg

СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
light@nug.bg

Литературен
и рекламиен сътрудник:
ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
(водещ на број)

Технически редактор:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА

Фоторепортър:
ЙОРДАН ДАМЯНОВ

Графичен дизайн:
ГЕОРГИ-МОМЧИЛ ПОПОВ

Адрес на редакцията:

София 1303, ул., „Английски“ №17,
тел.: 988-86-42; 989-55-40/8. 212; 213;
тел./факс: 988-04-15.

<http://www.gorabg-magazine.info>,
E-mail: gora@nug.bg

БИС ТТВВБГ22
IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.

Печатни коли 4. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е подписан за печат на
25.10.2007 г.

Индекс 20346.

Годишен абонамент - 20.00 лева.
Отделен број - 2.00 лева.
Опечатано - „Фатум“ ООД

CONTENTS

- 2 Following the traces of burnt forests
- 13 Forest officers awarded in the fight with wildfires
- 14 The forester's point of view - The flood in Tzar Kaloqn town
- 16 The innovative risk management
- 17 Meeting of UEF in Denmark
- 18 Propagation of ornamental plants - International research conference
- 20 The University of Forests - and European Union requirements
- 21 10 years "Kronoshpan - Bulgaria"
- 22 Forestry football over the world
- 23 A New technology in the Wood-Mizer European plant
- 24 Guest in the editorial office
- 26 Reading with continuation

Подробна информация за дейността на Държавната агенция
по горите може да намерите на Интернет адрес www.nug.bg

ПОСЛЕДИТЕ НА ИЗЧЕЗНАЛИТЕ ГОРИ

Това остана от прекрасната крайпътна гора, посрещала десетилетия гости и жители на Тополовград

През септември екип на сп. „Гора“ бе там, където все още никой не искаше да се връща нито телом, нито духом - в местата на огнения юли и трагичния август, в лобните места на десемките хиляди декари пламтящи гори. Когато се прибрахме и нанесохме на картата маршрута си - от краиграничните тополовградски села Присадец, Филипово, Радовец, през десемките населени места на Свиленградско и Харманлийско, до старозагорското с. Дълбоки, се очерта един голям и черен въпросителен знак. Огромен и тревожен - защо горят горите на България? - той остава не само на картата. Още повече, че същите символични огнени знаци бихме могли да очертаем, ако пътят ни бе в северозападната част на страната - в РУГ- Берковица, където през юли бяха опожарени над 80 000 гка. Или в посоките, водещи към изчезнали гори, да включим и Регионалните управления в Ловеч, Велико Търново, Пазарджик... Статистиката наистина звучи зловещо - към началото на септември в неравна битка с огъня са паднали жертвата над 400 000 гка горски площи. По все още неокончателни данни средствата, необходими за възстановяване на бедите от пожарите, надхвърлят 57 000 000 лева.

РУГ - Сливен

Регионалното управление в Сливен има само две лесничества, пощадени от огъня, и това са старопланинските поделения на горското управление. Общият брой на пожарите до 11 септември е 64 със засегнатата площ 42 993 гка. През юли-август пожарите са 41. С най-много горяла площ са ДДС „Тополовград“ - 21 322 гка, и ДЛ - Елхово - 10 590 гка. С голям брой запалвания е ДЛ - Сливен - 19, а в ДЛ - Нова Загора, от опожарената площ 1700 гка 1683 гка са върхови пожари. Основната причина, сочена за възникването, е небрежност - в 50 от случаите, 12 са умишлените.

ДДС „Тополовград“: НЯКОЛКО СЕЛА ОСТАНАХА САМО НА КАРТАТА

През обектива на камерата бушуващият огън е впечатляваща картина. Първото впечатление след угасната огън е по-малко визуално, а повече сетивно. Миризма на изгоряло удря обонянието, когато застанеш дори не вътре, а пред опожарената гора. Такъв мъртвешки дух ни посрещна още преди Тополовград. Пожарът в местността Св. Петка, върлувал на 19 юли, унищожава прекрасни крайпътни гори, посрещали над 30 години в стройни редици гости и жители на града.

Лесовъдите и горските служители от ДДС „Тополовград“ още неописали щетите на юлското огнено нашествие, започнало ведно с аските летни горещини, през

▲ Гората край с. Радовец, унищожена за минути от огнената хала

август се изправят пред ново изпитание. Може би най-кошмарното от столетие насам. Защото август на 2007 е историята, която наруши географията!

Горят 70 000 gka, 18 927 от които са горски фонд. Изгарят много гори, но изгарят и две села на Тополовградската община - Присадец, Филипово, пламтят къщи и в Радовец. Изгарят и хора.

Трагедията за българската земя става още по-голяма, като прибавим горите и земите, горели на територията на съседното на ДДС „Тополовград“ ДА - Елхово, откъдето на 24 август започва пожарът. Огънят изва от с. Гранитово и, прехвърляйки

р. Тунджа, навлиза в землището на с. Срем рано сумрината на 26 август, неделя. Хората са на крак от 7.30 часа - борят се да локализират пожара в района около селото, запазвайки го от огнената стихия. Но тя настъпва с огромен фронт, изпепелявайки масивите сменени гори, покрили хълмовете над селото. Тук са горските, пожарникарите, населението, войниците, както и пчеларите и ловците. Силите срещу стихията обаче са неравни. Регионалното управление на горите в Сливен иска помощ от „Мини Марица-изток“ ЕАД и след няколко часа (време, през което обаче стихията набира мощ и увеличава фронтовата линия), пристига мощната машина „Комацу“. Булдозерът буквально разцепва гората с над 5-метрова просека, следвайки тесен коларски път по хоризонтала на склона на последния преди селото баир. Ако той бъде прехвърлен от огъня, ще пламнат къщи и трагедията ще е неописуема. Отсреща пламъците, преодоляли поредното било, се спускат с бучене към дерето - над 20-километров огнен вал, на които не се виждат нито началото, нито краят. Изпълз ли от дерето, само просеката може да го спре. На нея са пожарните автомобили, булдозерът, хората. Горещината от слънцето е удесенорена от горящата гора на среща. Истинският между небето и земята, с

▲ Зам.-директорите на ДДС „Тополовград“ (отляво наясно) - инж. Веселин Бургазлиев и Тошо Дойчев, и шофьорът Иван Димитров на просеката, направена от „Комацу“ през горския масив над с. Срем

конкретни измерения за ден, час и място. В България. След „Комацу“-то се разчистват клони и дървета, по които огънят га не прескочи в живата гора. Защитен е и малък пчелин под пътя. Подгответ се и паленето на насрещен огън. Защото от опит горските знаят, че гората се гаси с булдозери, хора и насрещен огън, ако пожарът е да станал върхов.

За съжаление от 1999 г. насам запалванията в горите и земите на България прерастват във върхови пожари, защото в лесничествата няма вече нито техника, нито достатъчно хора. За съжаление не се създадоха и гасачески звена към регионалните горски управления или към областни и общински управи, с които да се овладяват навреме запалванията.

Но га се върнем край с. Срем. Огненият вал изскуча от дерето и се заизкачва към позициите на бранителите - госуц като на война! - които го чакат с насрещен огън. Ситуацията е обладяна, селото е спасено, сводките записват победа. На мястото остават дежурни да пазят да не се пробуди отново стихията.

Служителите от Дивечовъдната станция вече си тръгват за малко почивка, когато получават сигнал от директора да се изтеглят към с. Радовец. Същият този

▲ Тъжно се полюшват знамената пред останките от кметството в с. Присадец

▲ Огънят оставя след себе си в с. Присадец
▼ само разруха

огнен фронт, не успял със северозападното си крило да изпепели с. Срем, се понася на юг. Наколо почти няма гори от държавния горски фонд, но в изобилие „гориво“ - сухи, високи треви, от поземления фонд, обезлюден и пустеещ. Силен вятър - към 60 км в час, подхваща огъня и не срещайки преграда (а преграда може да бъде дори и някоя обработвана нивичка или косена ливада), през обраслите със сухи треви и шубрак земеделски земи се устремява към с. Радовец. Горските и част от войници те се борят огънят да не влезе в иглолистната култура. Противопожарните сили пазят къщите. Но огнената хала вече е набрала немоверна сила. Прекрасната борова гора край Радовец пламва. Лумват огньове и в няколко къщи в самото село. Но повечето дворове са със зелени градини и халата не намира плячка. Съседните села Филипово и Присадец обаче са слабо населени, дворовете на къщите са обласли със сухи треви, и въпреки усилията на пожарникари и доброволци изгарят като клечки кибрит, заедно с домашни птици, животни, кучета, комку и за съжаление - хора. Стихията продължава на юг към земи от лесничеството в Свиленград. Поглъща още едно село - Варник, опожарява земите на Маточина...

От десетината общо за Присадец и Филипово оцелели постройки, това са къщите, в които постоянно са живели хора, грижещи се за имотите си. Останалото са пепелища. Тези населени места остават само на картата на България и едва ли някога ще се съвземат за живот. В Присадец, където огънят взе и две човешки жертви, сега няма дори кучета. Във Филипово, край овъглените останки на стопанските сгради, се видяхме с бай Георги, който не напуска родното място. По ирония на събдата той стана „медирана звезда“ не защото е бил добър и предприемчив стопанин, а защото след пожара бе единственият, който можеше да разкаже нещо на журналистите. Бай Георги е съградил три къщи (едината оцелява!), обори, гледал 90 овце, 10 крави и куп телета. По време на пожара той спасява част от добитъка, като го вкарва в микроязовирче край селото. След пожара обаче вече няма с какво да храни животните. Тревата и сеното са пепел. Но дори и да набави фураж, няма електрически ток за апаратите, с които го кравите. От трагедията се възползват бързите търговци, които изкупуват животните на безценица.

Заставаме на площада на с. Присадец, малко преди да поемем към пожарищата от територията на РУГ-Кърджали, и трудно осъзнаваме гледката. Изгорялото кметство с тъжно полюшващи се пред него знамена на България и Европейския съюз, стърчащи в съседния двор останки от стени, пазили някога уюта на този български дом, купчина овъглени греди в следващия двор, от който се ширва до хоризонта почернялото поле. И се питаме: какво е станало по тези зе-

В пепелища е и с. Филипово ►

ми? Без война, без бомби, танкове, оръдия или напалм те са като след сражение. Но кой е врагът, кой е добрият или лошият и каква е целта на тази война. Война срещу природата, срещу държавата? Кой срещу кого е? България срещу България? Невероятно звучи, но е факт. За съжаление...

По-късно, вече на територията на РУГ - Кърджали, научаваме, че подвигът на всички, участвали в потушаването на този кошмарен пожар, е наистина огромен. Ако е бил изтърван на линията с. Радовец - с. Студена, огънят щял да изпепели цял Сакар, или поне това, което остана от него след лялото на 1999 г., когато стихията вилня върху близо 60 000 гка от планината, и показва какво ни чака след проведената тогава реформа в горите на България.

Разказахме как с. Срем бе спасено. Но когато слизахме от хълма с просеката, спряла огъня, видяхме в полето...огън, който буквально пред очите ни се разрасна от силния вятър. Тръпки ни полазиха - да плаче ли човек, да се смее ли.

Спирраме в стърнището до „подпалвачите“ - арендатор на нивите и работник. Разговорът просто стана безсмислен: да, знаят, че законът забранява да се палят стърнищата, да, знаят, както и ние разбрахме, че имат съставен предния ден акт от служители на Противопожарната служба в Тополовград за това, че и този ден са палили, да, и кметът на селото знае, защото им казал : „Палете, на ваша отговорност“. Знаят също, че не могат да не палят, защото нямам средство за други начини да се справят с изсъхналите остатъци след жътвата и да разорат нивите. И на всичко отгоре ни бяха много сърдици, дето им държим сметка за това, което правят, нали наготово ядем хляба в София! И въобще да сме си гледали в нашия гвор - в горите.

Пределите на този район напускаме с тягостното чувство, че през лялото сякаш не горя земята на България, а някакви си фондове - „селскостопански“, „горски“, „общински“. Което за статистиката е важно, но за отговорността не стига. Разбрахме, че координацията и взаимопомощта съществуват при пожара. Но преди него, а особено след него, ръководителите на тези „фондове“ не могат да се разберат как заедно да ги предпазят, например - през следващото лято. И това е така, защото държавата сякаш се стреми да разделя, а не да обединява гори и своята собственост. Няма и национална стратегия за конкретни действия.

▲ От труда на бай Георги от с. Филипово останаха само руини

▼ Край опожарените гори и села продължи паленето на стърнища

РУГ - Кърджали

Тегобата на пожарите се стовари отново върху няколко лесничейства от Хасковска област - Харманли - 43 303 гка опожарена площ от 11 пожара (16 690 гка са върховите пожари), Свиленград - 21 374 гка от 15 пожара (789 гка върхови), Хасково - 1908 гка, 19 пожара (130 гка върхови). Общо 8 РУГ - Кърджали, до 11 септември статистиката отчете 67 419 гка пожари в горския фонд и над 100 000 гка опожарен селскостопански фонд! Само на територията на ДЛ - Харманли, този фонд е 44 118 гка.

За какви пожари говорим тогава? За горски или за земеделски? Вече е факт, че през лятото на 2007 г. в този край на България пожарите от пустеещите ниви и ливади погълнаха горите. Опожарената широколистна растителност е върху 47 989 гка, а иглолистната - 10 643 гка. Държавните гори, белязани от огъня, са 34 032 гка, общинските - 26 184 гка, частните - 7 166 декара. Безразсъдна небрежност е причината за 78 от 82 пожара, 3 са умишлените.

Разходите за възстановяване на опожарените гори досега се изчисляват на 3 705 677 лева.

Щетите обаче, нанесени от огненото зло върху природата като място за живот на хората и дивите обитатели на горите и полята, са неизмерими. Но както казахме, това е картината до 11 септември. Апокалипсис в България без атентати и международни заговори, с основна причина - престъпна небрежност в барутен погреб.

В ДЛ-Свиленград: ПРЕЗ 2-3 ДЕНА ПОЖАР

За Държавното лесничество в Свиленград лятото ся-

каш имаше един месец - юли-август.

- Когато хората денонично са на га-сенето на пожарите - казва зам.-ди-ректорът инж. Розалин Джевелеков - дните се сливат, още повече, че пожарите бяха през два-три дена.

Всъщност така е и със самите пожари - и те се сливаха като дами и територии в един голям юли-августовски български пожар.

През юли гори Узун баба - местност до с. Изворово, която бе погълната вече веднъж от пожара през 1999 г. Залесен и събуден за живот от лесовъдите, този сакарски горски комплекс отново загуби 800 гка гори, въпреки че от тях само около 30 гка са иглолистни, а останалите - широколистни.

На 28 август огънят от тополовградските пожари навлиза в територията на ДЛ - Свиленград, и изпепелява село Варник. Всъщност тук утихва пожарът, тръгнал на 24 август от с. Гранитово на територията на ДЛ - Елхово, и преминал през ДДС „Тополовград“. Причинен по невнимание, този пожар погълща хиляди декари земи и гори, както и цели села. Нещо смятано доскоро за невъзможно в новата история на България. През това огнено лято в Свиленградско горя и край селата Оряхово, Йерусалимово, Въсково, Момково, Пъстровер, Младиново...

Наг с. Младиново всичко бе изгоряло. Тук-там се зеленееха лозя, в които огънят не бе проникнал, защото са

▲ На границата между живота и смъртта на гората (отляво надясно): инж. Кирил Христов - зам.-началник на РУГ - Кърджали, инж. Петър Недялков - директор на ДЛ - Свиленград, и инж. Розалин Джевелеков - зам.-директор на лесничеството

▲ Пожарът край с. Младиново не пощади 30-годишната борова култура

▲ Докъдето стига погледът е черната следа на огъня, обхванал масивите над с. Младиново, прехвърлил се на 24 август от огромния пожар в Харманлийско

▲ Широка противопожарна ивица, разорана от булдозер, препречва пътя на огъня и спасява земи и гори

имали добри стопани, почиствали тревата. Край самия път иглолистната гора от черен бор, около 200 гка, залесена преди 30-на години, сякаш ронеше черни сълзи. С нас бе и нейният създател - инж. Кирил Христов - днес зам.-началник на РУГ - Кърджали. Как приема загубата на своята рохба? С мъка, разбира се - лаконичен е той. Още повече, че тя е запалена от самите горски и огнеборците - за настъпен огън срещу приближаващия огнен вал откъм хълмовете с пустеещи ниви и ливади. Но това не помага. Въпреки, че на пътя срещу пожара има над десетина противопожарни коли, почти 1000 души, въпреки, че самолет изсипва вода от въздуха, огънят

преминава през пътя и подхваща нови ниви, ливади, лозя, щубраци и нискостъблени гори. Директорът на лесничеството едвя успява да се спаси, изненадан от вихрещите се пламъци.

- Оглеждахме със зам.-директора за трасе на булдозера, с което да пресечем огъня, когато пламъци и дим ни заобиколиха. Спасихме се, тичайки през лозе, което за щастие бе окопано - спомня си инж. Петър Недялов.

Дали е щял да изгори? Не се е замислял, задачата е била да се спре огъня. И отново решаваща роля за това има булдозер, които изрива сухите треви и храсталаците, препречвайки с широка ивица пътя на огъня.

Снимаме изгорялата гора над с. Младиново. Едно петънце от нея е било залесено с червен дъб, след пожар през 1999 г. В основата на почти 7-годишните черни фиданки се бяха образували туфички от зелени листа - бъдещи издънкови дървета. Така се възстановяват и повечето дъбови култури, залесени след пожарите от 1999 - 2001 г. Поне за тях няма да се влагат средства, но каква гора ще стане? Измъчена, преживяла стресовете на огъня. Но поне жива. Докато иглолистната остава мъртва.

Площта на ДЛ - Свиленград, е 300 000 гка, като 100 000 гка от тях са общински. Огнената равносметка на юли-август в лесничеството е: от 21 374 гка опожарена растителност, 19 237 гка са широколистни гори. По собственост на горите, което впрочем за огъня няма значение, пожарите се разпределят така: 12 248 гка - сържавна, 8253 гка - общинска, 854 гка - частна. Щетите се изчисляват на 156 891 лв., като повреден (стоящ) дървостой от 4105 м³ е за 124 684 лв., около 20 000 изгорели фиданки са за 30 458 лв., а разходите за транспорт възлизат на 1281 лева. Сред причините изпъква „опожаряване на стърнища“ - 10, и двата от пожарите са умишлени, т.е. води се следствие.

▲ Огънят унищожи и залесените след пожар от 1999 г. дъбови насаждения. От седемгодишни и с добър прираст дървета останали бяха изгорели пръчки, но единомесечните издънки подсказаха, че гора тук отново ще има

ДЛ - Харманли: КОЙ ДА ПАЗИ ПОЛЕТО?

Големият „горски зян“, както се изказват хората от региона, обаче е на територията на ДЛ - Харманли. Тук също имат своя един юли-августовски месец. Обширността на територията, засегнати от огъня, трудно може да се обхване с поглед, гори да си намериши някакво по-високо място. От общата площ на 11-те пожара - 43 303 гка унгарваният горски фонд е загубил 20 157 гка, а недържавните гори - 23 150 гка. Зян са отишли общо 26 524 гка широколистни и 9526 гка иглолистни. На изсичане подлежат 39 000 м³ стояща маса.

Въпреки размерите на бедствието, в ДЛ - Харманли, изключват версията за умишленост в причиняването на пожарите. Основната, не по-малко страшна причина, е отново небрежността, но безстопанствената земя е още по-взривната опасност през лятото. Така вероятно ще бъде и в близките години...

Двета юлски пожара, които цялата страна проследяваше по медиите, са станали отново в места, вече неведенъж засягани от огъня.

На 11 юли между селата Рогозиново и Българин пламва трева. Има версия, че роми обгаряли краен кабел наред полето. Димът е забелязан веднага, но когато след 20 мин. пристигат горските и огнеборците, вече виждат огромен фронт на огъня, който с голяма бързина, заради силния вятър, лети към боровата гора до с. Българин.

- Бях с личния си автомобил - разказва директорът на лесничеството инж. Иван Павлов. - Оставил го в банкета край пътя. Докато преценям ситуацията, огънят направо долетя към нас. Опушах се да се изнеса с колата, но не успях веднага - всичко по нея бе толкова нагрято, тя забуксува, задави се. Мислех да я оставя, но някак си успях да стъпя на пътното платно. Огънят влезе в гората и тръгна към с. Българин. Пожарните автомобили се наредиха да го пазят - 12 на брой. А гората гори и можеше част от нея да бъде спасена, ако се влезе по някои от пътищата, на достатъчно разстояние от фронта, и се запали настъпен огън. Но за да влезе гасаческа група с тях, трябва да има високопро-

▲ Няма вече песен в тази овъгленена „лира“

ходима пожарна кола или водоноска.

А гората свършва досами селото, огънят надвиства над къщите. С променлив успех - ту в полза на хората, ту в полза на огъня, пожарът е потушен.

Край с. Българин, над горните къщи, стърчи една безмълвна черна стена. Горският масив от 5000 гка, доктор даваш въздух и живот на селото, вече го няма. А когато изгорелите дървета бъдат изрязани и теренът - почистен, над с. Българин ще зейне една страшна голота. Така както е било до преди половин век. Ще се събуди и страта познайница - ерозията. Докато горските отново започнат със залесяване.

Е, какво да кажем? Докога с тази така наречена небрежност?! Небрежно може да си срешеш косата, но от това гората на България няма да пострада! На 22 юли край с. Бреница горските докладват за пожар. Докато зам.-директорът Антони Тодоров преценява ситуацията, получа-

▲ Директорът на ДЛ -Харманли - инж. Иван Павлов, и зам.-директорът инж. Антони Тодоров сред кедрова култура, създадена след пожара през 1999 г. и останала незасегната през това лято

ва сигнали за още гве запалвания в района, все краи пътя за селото.

- Виждам, че работата става сериозна - припомня си инж. Тодоров. - Мобилизираме всички горски стражари, веднага правим връзка с общинската управа и с противопожарната служба. Изнасяме се на терена, но какво да направим? Скоростта на пожара е по-голяма от скоростта на пожарна кола, пълна с вода. След 6 часа доиде и булдозери от „Мини Марица-изток“. През деня гасим, през нощта пожарните пазят селата и чакаме да се съмне. От към с. Басково, Свиленградско, доиде също огън, който се съедини с този от Бранцица... Кошмарът продължава близо 5 дни. Изгарят землища и гори край Изворово, Черепово, Дричево - селата, които най-много пострадаха и през лятото на 1999 година.

Горските и огнеборците правят просеки, но огънят преалита през тях. Термометърът гони 40 градуса, а вятърът е като полуудял. Неотложна е помощта на тежките машини. Започва и паленето на насрещен огън. Битка като на война. Пожарите са локализирани в първите часове на 24 юли. Но на двечер край Младиново и Пъстрогор, община Свиленград, отново лумва огън. На 25 август, събота, към обяд, изва сигнал за пожар в поземления фонд на с. Свирково. Горските тръгват, противопожарните коли надуват сирени. Горещината е адска, вятърът буреносен. Огънят прехвърля с леката асфалтовия път и лумва в гората.

Дневната панорама на августовския пожар - Овчарово - Шишманово - Свирково, не може да се вмети в човешкия взор. Това са над 25 000 гка, от които близо 10 000 горски фонд. Казват, че тръгва по класическия начин - от необработваемите селскостопански площи, наричани тук келемета.

В началото на есента изгорелите келемета вече са с нова трева, но помлението от огъня борови култури - госко „зелената страж“¹, която пазеше природата на този край, сега са една мрачна „черна страж“. По пътя Овчарово - Свирково сме, на мястото, където огнеборците се опитват да палят първия насрещен огън, но променливият и силен вятър осуетява намерението и гората изгаря. Тук все още мирише на пепел и пушек.

Успешно е запален насрещния огън край Шишманово с помощта на противопожарните сили от Кърджали. Горските навлизат в просека на билото с „Нива“-та, пожарната кола - след тях. Трактор с брана разорава

▲ Това са т. нар. келемета - необработваема земеделска земя, в която огънят, не намира препрага и обхващайки огромни пространства, настъпва към горските масиви

▲ И над стогодишният дъб-великан не успя на пожара в полето

▲ След пожарите през лятото на 1999 г. тук изгоря огромен масив иглолистна гора. Днес площите са залесени с широколистни видове и за късмет тазгодишните пожари ги подминаха

▲ Гората край с. Българин е само една обгоряла дървесина

▲ От обширните иглолистни масиви край пътя между селата Овчарово и Свирково остана тази страшна „черна страж“

колкото може - около 500 м ивица.

- Най-жално бе - споделя инж. Иван Павлов - да жертваме за насрещен огън едни чудесни кедрови култури. Но те бяха нужната жертва.

Днес тук е тихо, но страшно. Няма птича песен, няма заек да прошумоли или костенурка да прилези. Няма и змии, и гущери. Само загиналата „черна страж“, която вече не може, а и няма какво да пази.

Когато резачките замълкнат, ще зейнат огромни обезлесени пространства, които заедно с келеметата остават потенциално опасни за нов огън.

На територията на ДЛ - Харманли, има места, които горят за трети път, т.е. всеки опит да се възстанови гората сред нивите, които не се обработват, сякаш е обречен. В същото време давата редовни участъци на лесничеството, където земя без стопанин няма, и по-жари няма.

Внушително е участието на жива сила и техника в харманлийските пожари, както и взаимодействието между двете области - Хасково и Кърджали, които със своите поделения на противопожарната служба, гражданска защита, жандармерията, войската, населението и всички горски служители са на местата на пожарите. Извърши помощ от Пловдив и Бургас, и най-вече - от „Мини Марица-изток“.

Но би ли могло да се овладеят пожарите веднага след запалванията, или поне да се ограничат? Да, ако е имало булдозери, които веднага да поемат към пожарите, ако е имало противопожарни коли с висока проходимост (днешните са красиви, но не са за в гората), ако е имало поне една-две проходими водоноски, които да излизат първи на фронтовата линия. И разбира се - автомобили, хора, резачки. Ако пък в борбата се включват и вертолети, както е в съседна Турция, огънят просто няма шанс. Между другото политиката на турската държава в превенцията и гасенето на пожари заслужава да бъде разучена. Към тамошните горски служби има и наземна, и въздушна техника, както и готовност за мобилизиране на гасачески групи от армията и населението. Крайграничните села Варник и Маточина, горяха, но пожарът не премина границата.

▲ Част от кедровите култури, жертвани за палене на насрещния огън

▼ Това са пепелищата от миналогодишните огнени рани в м. Военни погреби над Харманли - дървесината е изчистена и около 300 гка чакат да бъдат залесени

РУГ - Стара Загора

В брой 7 на сп. „Гора“ публикувахме материали за трагедията на горите от Регионалното управление през това лято. Сега отидохме да видим с очите си последствията. Това, което заснехме с камерата, надмина и най-песимистичните ни очаквания.

ДЛ - Стара Загора: ПРИРОДАТА Е НАРУШЕНА ТРАЙНО

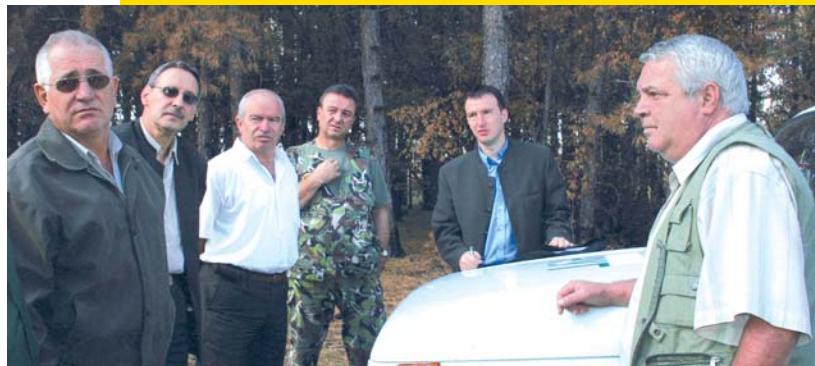
Китното старозагорско село Дълбоки си е там, но то вече никога няма да е същото. Защото гората на красивата Средна гора я няма. Пожарът в м. Сечен камък възниква в едно дере, където след това са намерени останъци от пален огън и храна. Причината за този пожар е отбелязана (по новата класификация на причините) - „туристи“. Тази „туристическа небрежност“ - га палиш огън при 39-40-градусов юлски пек и силен вятър, костъва на ДЛ - Стара Загора 5457 гка гори и щети за 4 236 715 лева.

Изскочилият от дерето на 19 юли огън е подхванат от вятъра и директно става върхов пожар. Тръгва на заради, към с. Колена, бълтайки огнени гейзери, към била и нови дерета, крие се или изскача на неочеквани места - като огън в планина. Простира пожарната, горските от Държавните лесничества в Стара Загора и Гурково, население от селото. Но те са една прашинка срещу стихията. Изват първите от петте „Комацу“-та. Работата на тези тежки булдозери, отново подчертаваме - е с доказан ефект. Мачкайки директно гората, те успяват да направят проекти, спиращи огъня. Взаимодействието между всички "сили", изправени срещу огнената стена, е наистина перфектно. Но въпреки това пожарът е локализиран чак на 22 юли, вече в постъпите на лесопарка „Аязмото“, а окончателно загасен - на 26, със съдействието на руския противопожарен самолет „Ил - 76“, който излива 400 т вода над недостъпните горски масиви.

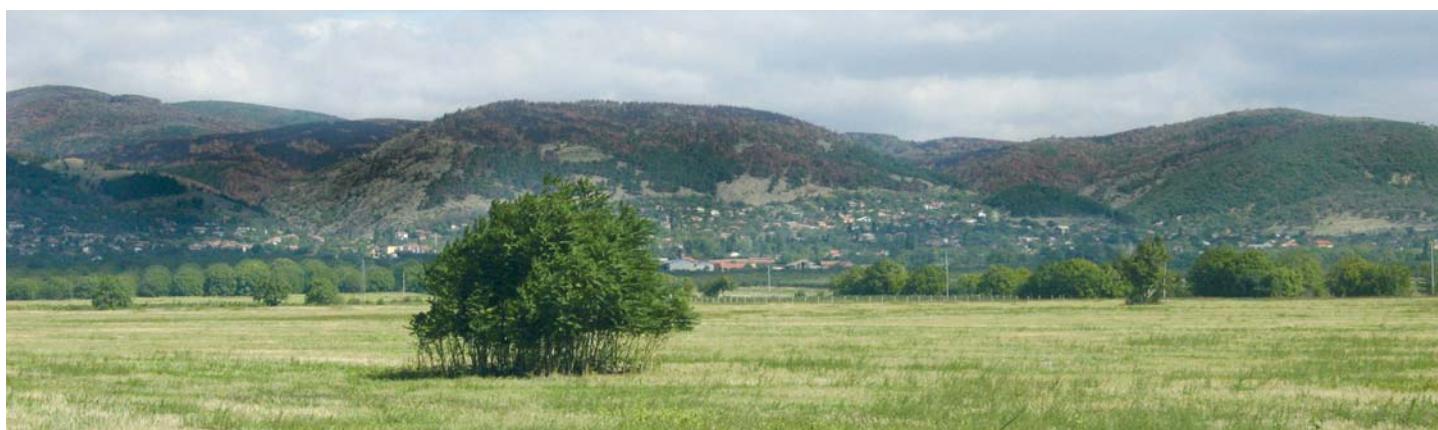
Стихията за Старозагорското регионално управление на горите през юли не се изчерпва с дълбошкия пожар. Ами дълбоският пожар в ДЛ - Мъглиж, продължил 6 дена и изпепелил 10 000 гка площ, 7-дневният огненият ад в ДЛ - Казанлък, в Държавните лесничества в Павел баня и Гурково?! Само в 11-те юлски пожара чезнат 32 340 гка гори на

▲ Просеки, прокарвани от булдозерите „Комацу“

▲ В ГТУ - Дълбоки на ДЛ - Стара Загора (отляво надясно) - инж. Марко Марков - експерт в РУГ - Стара Загора, инж. Ярослав Ярославов - зам.-директор на ДЛ - Стара Загора, инж. Стоян Димитров - директор на лесничеството, инж. Динко Бабаджанов - ст. лесничий, инж. Валентин Чамбов - старши експерт в ДАГ, и инж. Димитър Колевичин, зам.-началник на РУГ, обсъждат бъдещите действия за усвояване на обгорялата дървесина.

▲ Километри гора на красивата Средна гора между старозагорските села Дълбоки и Колена са унищожени

РУТ - Стара Загора. Днес и те са една „черна стражка“, която не може да опази никого.

През септември експертите от управлението бяха вече изчислили, че трябва да се работи в 95 обекта с близо 400 насаждения. Изгорелите гори трябва да се изсекат и то без забавяне, за да не се повреди дървесината. Как да се продадат, на какви цени? Разговаряме с инж. Петър Заяков - началник на РУТ - Стара Загора:

- На този етап решението ни е да правим обществени поръчки за сеч и след това продажба на дървесината от временен склад на цени, които са достигнати в управлението за необгорялата дървесина. Процедурите ще бъдат прозрачни, за да може обществеността да се убеди, че в нашето управление няма връзка между палежите и интересите за придобиване на дървесина на безценица.

Инж. Заяков не забравя да изпрати благодарствени писма до всички, които гасят и съдействат за потушаване на пожарите - областната управа, регионалните служби на пожарната, полицията, гражданска защита, кметствата, „Мини Марица-изток“, Втора тунджанска пехотна бригада, неправителствената организация „Зелени Балкани“, ловно-рибарските дружини и, разбира се, на поделенията на управлението - лесничествата и дивечовъдната станция. Благодарности към всички, които с героизъм са показваха отговорност към българската природа.

▲ Инж. Динко Бабаджанов - ст. лесничей на ДЛ - Стара Загора, е очертал на картата пътя на стихията, където през цялото време е водил битка с нея

▲ Инж. Петър Заяков - началник на РУТ - Стара Загора

След всяко огнено лято въпросът защо това се случва става все по-мъчителен. Преструктурирането на горските стопанства през 1999 г. обезсили горските поделения, които можеха да пазят гората от огъня. Възстановяването на собствеността в селското стопанство остави пустеещи хиляди декари ниви и ливади. Забраната за паленето на стърнища не само че не се спазва, а накара земеделците да палят и да се крият, оставяйки огъня да погъльща поля и гори. Като прибавим престъпната небрежност и нехайството на гражданството, като прибавим и умишлените пожари, трябва да признаем със съжаление, че в момента в България има всички условия в близките 5-6 години да изгорят толкова гори, колкото например са създадени в РУТ-Кърджали за 50-60 години - над 2 000 000 декара. И с това да се промени, в негативна посока, микроклиматът на цели региони.

▲ Недостъпни била и дерета изгарят в огнения ад

▲ Огънят е спрял живота и на тази млада гора

КАКВО ДА СЕ НАПРАВИ?

Въпрос, на който ако не се намери отговор до юни 2008 г., ни очаква ново огнено лято. Защото по статистика от 1981 г. жарките лета са по две - едно след друго през 7 години.

Инж. Петър ЗАЯКОВ - началник на РУГ - Стара Загора:

- Категорично трябва да ставаме все по-силни в превантивната дейност. След кошмарните 1999-2001 г., когато много пожари в горите бяха причинени от селскостопанския фонд, ние задължаваме собствениците и арендаторите на обработваема земя да я отделят от горския фонд с минерализовани ивици. Всяко поделение от управлението изготвя и подписва със земеделските стопани споразумителни протоколи с необходимите клаузи, произтичащи и от съществуващото законодателство. Там, където земите и ливадите са пустеещи, наша грижа е да намерим начини да ги отделим от горския фонд. Другото, изключително важно, което трябва да се направи, е подобряването и изграждането на необходимата инфраструктура в горите. Заедно с минерализованите ивици пътищата са надеждна преграда за огъня и средство за бързо придвижване до запалените зони в планината. В тази връзка, и друг път съм казвал, какво пречи към регионалните управления да се закупят булдозери, които да правят пътищата, да разриват снега, а при пожар да гасят. Тенденция при нас в залесяването е увеличаване на дела на широколистните видове, които са по-устойчиви при пожар. И още нещо, но не на последно място - трябва много да се работи с обществеността и да ѝ се разяснява какво произтича от безответност и небрежност.

Инж. Кирил ХРИСТОВ - зам.-началник на РУГ - Кърджали:

- Да се преосмислят съществуващите противопожарни мероприятия в посока увеличаване на тяхната ефективност. Вижда се, че 4-6-метровите минерализовани ивици не спират огъня. Необходими са на места прегради до 40 метра. Пътната мрежа също трябва да се ремонтира и разшири. Подмененият автомобилен парк на противопожарните служби с нископроходими автомобили прави невъзможен достъпа им до горските обекти. Трябва ни по-малка, но проходима и мобилна техника, която бързо да се отправя към запалванията. Категорично - и булдозери в по-голяма близост до горите с висока пожароопасност. Ако има и летателна техника - още по добре. Но големият въпрос при нас остава - как да бъдат организирани селскостопанските площи, каква аграрна политика е необходима, за да не се чувстваме всяко лято като върху барутен погреб.

Инж. Иван ПАВЛОВ - директор на ДЛ-Харманли:

- Основната причина и за тазгодишните големи пожари са пустеещите земеделски земи. Предпочитам една година да не залесяваме, а всички средства да ги насочим за ограждане на горите с ивици, но поне с ширина 10-12 метра. В самите насаждения да се създадат, също по-широки, противопожарни просеки, а съществуващите - да се разширят. Да се ремонтират пътищата. Към 2-3 лесничейства да се създадат гасачески звена с най-необходимото за бързо реагиране на пожари - специализирани автомобили за „обход“ и за бърза първоначална атака на горския пожар.

Навсякъде, където стъпихме по черната следа на огненото зло, разговаряхме с хората, не само преживели, но и участвали в борбата. Служителите по горите бяха в огнения ад не само по служба, и не само в работно време. При това, много по-увязвими срещу огъня, защото винаги бяха в самия епицентър на бедствието. Без техника, без нужното облекло, без заплащащо за денонсация си труп те водеха битки за запазването на зеления дом на България. Ще я водят и в бъдеще, защото това е орисията на лесовъдите повече от столетие насам. Горската история е съхранила периоди на грабежи, пожари, обезлесяване. След тях идват ерозията, пороите, наводненията. По някое време правителствата се сещат, че България загива и дават задача на лесовъдите - да възродят страната. И те са успявали да го направят. Поне досега. За щастие...

**Екип на сп. "Гора":
Светлана БЪНЗАРОВА
Борис ГОСПОДИНОВ
Йордан ДАМЯНОВ**

Отличени служители в борбата с горските пожари

На 12 септември министърът на вътрешните работи Румен Петков награди огнеборци, горски служители, полици и представители на местната власт, проявили професионализъм и мъжество в потушаването на летните пожари. Церемонията по връчването на отличията, в които взе участие посланикът на Русия в нашата страна Анатолий Потапов, се състояха в Стара Загора и Хасково.

Сред наградените с „Почетно отличие на МВР“ служители по горите са: инж. Петър Заяков - началник на РУГ - Стара Загора, инж. Стоян Димитров - директор, и Руско Чипилев - горски стражар от ДЛ - Стара Загора.

Вътрешният министър поднесе отличията и на служителите на РУГ - Кърджали - инж. Айнур Ибрямова - началник на управлението; инж. Петър Недялков - директор, и инж. Розалин Джевелеков - зам.-директор на ДЛ - Свиленград; инж. Антони Тодоров - зам.-директор, и Красимир Василев - горски стражар на ДЛ - Харманли; инж. Делчо Попов - директор, инж. Милен Костов - пом.-лесничай, и Георги Узунов - горски стражар на ДЛ - Хасково. ♦

Отличени служители от РУГ - Кърджали. В средата е инж. Айнур Ибрямова - началник на управлението

Вътрешният министър Румен Петков връчва на областния управител на Хасково Райна Йовчева предметна награда - кортник. Вляво е директорът на НС „Пожарна безопасност и защита на населението“ главен комисар Николай Николов

След наводнението в гр. Цар Калоян

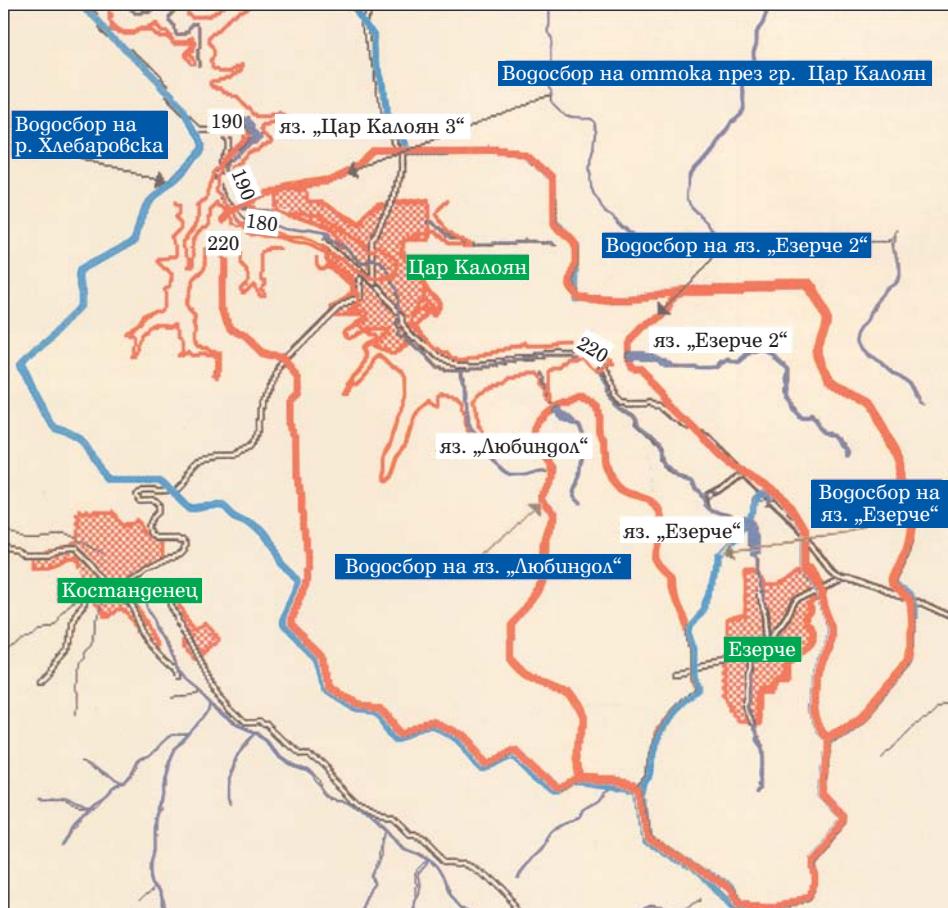
Проливните дъждове в Северна България предизвикаха сериозни наводнения на територията на ДЛ - Разград, в гр. Цар Калоян, който се явява център на отмока на водосбора на язовирите „Езерче“, „Езерче 2“, „Любиндол“ и река Хлебаровска. Голяма част от този водосбор е поземлен фонд, непригоден за земеделски култури (пустеещи земи, прораснали с храст и единични дървета).

За съжаление много тъжен и закъснял е изводът, за който горските служители отдавна предупреждават - необходимо е да се използва потенциалът на горската растителност за осъществяването на защитната функция на горите срещу порои и природни бедствия. Необходимо е увеличаване на горите чрез залесяване на изоставените и негодни за земеделско ползване и застражени

от ерозия земеделски земи, както и на незалесени горски площи с подходящи дървесни видове на територията на община гр. Цар Калоян. При осигурено финансиране след включване на тези земеделски земи в горския фонд да започне тяхното залесяване и да се предприемат мерки за обезопасяването на потенциално опасните водоеми и речните корита.

Таблица
Водосборна площ

	Водосборна площ F, m^2
р. Хлебаровска	96 987 822
гр. Цар Калоян	71 906 690
яз. „Езерче“	11 055 913
яз. „Езерче 2“	12 040 507
яз. „Любиндол“	8 908 020

Карта на водосбора при гр. Цар Калоян

Общината през миналата година извърши почистване на участък от водосбора и в момента е подновила почистването на останалите участъци. Община Цар Калоян е спечелила проект по програма СА-ПАРД за залесяване на територията на водосбора в землището на с. Костманенец. Същото ще е необходимо и за площи, попадащи във водосбора на землището на гр. Цар Калоян.

Във водосбора на яз. „Любиндол“ е извършено залесяване върху площ от 31 ха с цер, акация, габър и други широколистни видове. Във водосбора на яз. „Езерче 2“ залесяването е на площ от 160 ха, с преобладаващи дървесни видове цер, акация, липа и черен бор. По водосбора на река Хлебаровска е залесено с топола на площ 13 ха. При водосбора на отмока през гр. Цар Калоян и водосбора на язовир „Езерче“ няма горски фонд и съответно не е извършвано залесяване.

Залесяванията на тази голяма площ от водосборите са малко и насажденията не могат да изпълняват водоохранителната и противоерозионната си функция.

Всичко това поставя изискването за намиране на ефективен координационен механизъм между различните институции, отговорни за реализиране на тези необходими мероприятия, и за намиране на подходящи форми на междусекторно сътрудничество като:

1. Разработване на регионални планове, програми и мерки за подобряване на защитните функции на горите и мерки за превенция и сигурност срещу природни бедствия и производствени аварии - корекции и укрепяване на водни течения, залесяване на водосбори, изграждане на диги.
2. Развитие и подкрепа на регионални инициативи за инвестиции в защитни и защитени гори, залесяване на пустеещи земи.
3. Подобряване на състоянието и защитните функции на полезащитните горски пояси.

**Инж. Пламен КОЛЕВ -
директор на ДЛ - Разград**

На 20 юни около 2.30 ч. сутринта бура причини огромни поражения от ветролом и ветровал в отдел 240 „б“ на ДГФ на ДЛ - Белово, на площ 15 ха, възлизаша на около 5000 м³ стояща маса в смърчово семепроизводно насаждение. Поражения от ветролома и ветро-

Ветровал край Белово

вала има и в отдели 240 „а“, „в“, „и“; 252 „б“ в ОГФ на площ около 2.5 ха и 1070 м³ стояща маса в сървопроизводителни насаждения. Ветроломните и ветровалните площи се намират на 1950 м н.в., на североизточни изложени в Рила, с наклон на терена около 30 градуса. Извършена бе проверка на място от служители на РУГ, Горска семеконтролна станция - Плов-

див, Лесозащитна станция - Пловдив, и служители на НУГ (ДАГ), като бяха определени редът и начинът на процедурите. Извършиха се процедури по чл. 80, ал. 2, т. 3 от ППЗГ, съгласувани с РУГ и НУГ, като се определи и ползвател. Работата по сечта и извоза започна на

10 август.

Дървесината е изключително изпочупена от силния вятър, като има и множество изкъртени сървовета, кръстосани на различни страни.

**Инж. Атанас МИТЕВ -
директор на ДЛ - Белово**

Девет дена горяха горите на ДЛ - Чупрене

Държавно лесничейство - Чупрене, е създадено през 1936 година. Територията му е разположена на североизточните склонове на Западна Стара планина. Общата площ на лесничеството е 18 037.5 ха, от които 11 811.1 ха - ДГФ, 2868.5 ха - общински гори, 2666.2 ха - гори на частни физически лица, 54.1 ха - църковни гори, и 438.6 ха - на юридически лица.

Горите са предимно насаждения с естествен произход, като най-голям дял има букът - 42.1 % от залесената площ. Иглолистните насаждения са 16.2 % от залесената площ. На 17 юли в района на лесничеството възникна голям горски пожар, в землищата на с. Долни Лом и с. Средогрив, който беше потушен на 25 юли. Девет дена служителите от ДЛ - Чупрене, бяха на първа линия в пожара, докато огнената стихия не бе прекършена. В гасенето се включиха и работниците от горския разсадник към лесничеството, както и наетите по програмата за затежостта работници от Бюрото по труда. Взеха участие доброволци от Община Чупрене и Районната служба „Пожарна и аварийна безопасност“ - Белоградчик, с 4 пожарни автомобила.

В потушаването на пожара помогна и фирма „АрсоВ-90“ ЕООД - с. Митровци. С предоставения от фирмата трактор С-100 бе направена 5

км минерализована цвица, която предотврати разрастването на пожара и спаси много други насаждения.

Горският пожар обхвана 11 286 гка площ, от които 10 548 гка залесена и 738 гка незалесена. Обгорената площ с иглолистни гори е 594 гка, с широколистни - 7110 гка, и смесени - 2844 гка. Засегнати са горите на всички собственици - 8045 гка от държавния горски фонд, 2720 гка частна собственост, 490 гка собственост на юридически лица и 31 гка църковна собственост.

След направения обход и анализ на несените щети, Държавното лесничество предложи да се предприе-

мат бързи мерки за оползотворяване на иглолистната дървесина, като се предложи на процедура за добив и продажба, тъй като има вероятност да се похаби и да се появят болести и вредители. В предложените отели преобладават средната технологична дървесина и дървата за огрев. Средната възраст на насажденията е 25 г. В част от широколистните гори, които са в държавния горски фонд, ще изчакаме пролетта, за да установим има ли съхнене и дали ще може да се възстановят.

**Инж. Корнелия ЦУРИНСКА -
директор на ДЛ - Чупрене**

Информация

Организирането на ефективна защита срещу природни бедствия - наводнения, свлачища, ерозия и пожари, е едно сериозно предизвикателство пред обществото. Размерът на щетите от природни бедствия през последното десетилетие показва необходимостта от всеобхватно и новаторско управление на риска.

В края на 2006 г. 10 партньори от 6 европейски страни се събраха във Виена и постигнаха съгласие за взаимния интерес от обединяване на знания, опит и енергия за създаване на концепция за управление на риска от неблагоприятното въздействие на природни феномени и начините за взаимодействие в рискови ситуации. В контекста на трагичните опустошителни наводнения и горски пожари, причинили значителни материалини щети в редица европейски страни през 2005-2007 г., значението на разработването на подобни проекти нарасства.

След шестмесечна подготвителна работа в средата на юни 2006 стартира проект „Монитор“. Той е в рамките на програмата на ЕС за транснационално сътрудничество INTERREG/CADSES III B, приоритет „Зашита на околната среда, управление на ресурсите и предотвратяване на риска“. Водещ партньор на проекта е Австрийското министерство на селското и горското стопанство, околната среда и водното стопанство.

Основните проектни цели са: обединяване на дейностите по управление на риска на различни нива, прилага-

13 юли 2005 г., Карлово

Новаторско управление на риска

не на интердисциплинарен и партисипативен подход, подобряване на методологията за анализиране на риска и за комуникация при рискови ситуации, обмен на опит и на „добри практики“ в засегнати от рискови явления райони.

Продължителността на проектния цикъл е две години. Общият размер на проектния финансов ресурс - 1.553 млн. евро, от които 75% - безвъзмездна помощ от ЕС.

Участието на Държавната агенция по горите е мотивирано от желанието да се подобри определянето на вида, количеството и качеството на риска, както и мониторингът върху природните явления в горския фонд, което да помогне при анализирането на риска от: активизиране на ерозционните процеси и свлачищата, от наводнения и лавини. От съществено значение е да се раз-

вива и поддържа добромът взаимодействие между държавната горска администрация, другите институции, неправителствените организации и населението. За тази цел е необходимо добро обществено осведомяване, изготвяне на разбираема информация и повишаване на общественото съзнание по отношение на риска. Проучванията по отделните работни пакети на проект „Монитор“ се възлагат при спазване на процедурните правила по програма Phare. Избрани са пилотни райони и демонстрационни обекти. Резултатите от проектната дейност се предвиждат да бъдат дискутирани с участието на всички заинтересовани страни по време на предвидената за март 2008 г. конференция.

Инж. Спас ТОДОРОВ -
главен експерт в ДАГ

Споразумение след стачката

Проведеният на 19 юни протестен митинг на работещи в горския сектор (бр.6 на сп. „Гора“) и едночасовата предупредителна стачка на 3 септември бяха последвани на 4 октомври от ефективни стачни действия.

На 18 октомври, петнадесет дни след началото на стачката, председателят на Държавната агенция по горите док. Стефан Юруков и представителите на Общонационалния отраслов стачен комитет на Федерацията на синдикалните организации от горското стопанство и дървопреработващата промишленост към КНСБ и на Националната федерация „Земеделие и горско стопанство“ на КТ „Подкрепа“ подписаха споразумение. Страните се споразумяха за:

- увеличение на средната брутна месечна работна заплата с 10 %, считано от 1.09.2007 г.;
- повишаване на работната заплата за 2008 г. на два емана: от 1.01.2008 г. и от 1.07.2008 г. с вътрешни ресурси и с допълнителни средства от републиканския бюджет;
- допълнително материално стимулиране до две брут-

ни месечни работни заплати, преди Коледа и Нова година от вътрешни икономии;

- разпределение на средствата за увеличение на работната заплата и допълнителното материално стимулиране да става с участието на браншовите синдикати и техните структури по места;
- изплащане на реално положения извънреден и/или нощен труд;
- осигуряване на униформено и теренно/работно облекло;
- изработка на нова наредба за униформено и теренно (работно) облекло с участието на синдикатите;
- приемане на нормативна уредба, с която да се разработи икономически механизъм за осигуряване на стопанска и финансова стабилност и изграждане на фонд „Българска гора“.

От датата на подписване на Споразумението временно се преустановяват ефективните стачни действия. Колективите остават в стачна готовност. Гарант на споразумението е зам.-министърът на финансите Кирил Ананиев. ¶

От 29 август до 3 септември 2007 г. в гр. Хернинг, Дания, се провежда Годишната конференция на Съюза на европейските лесовъди (СЕЛ) на тема „Лесовъдството в урбанизираните територии“. Участваха 64 представители на различни лесовъдски организации и студенти от 13 държави.

Хернинг е малко градче в западната част на Дания, близо до Северно море. Под влияние на северните течения температурите не надвишаваха 12-13 градуса. Релефът е равнинен (най-високата точка на Дания е около 170 м н. в.) и в тази част страната представлява предимно обработвани земи. Поради релефа и въздушните течения около парцелите са създадени полезащитни пояси. Силно развито е производството на електроенергия от възновяеми енергоизточници - ветрогенератори. Развива се и производството на енергия от биогорива.

Горският фонд на Дания е 486 000 ха, 11 % от цялата територия. Разпределение по видове собственост е: държавни гори - 24 %, частни - 47 %, общински - 4 %, гори на фондации, компании и асоциации - 25 %. Средната площ на частните горски имоти е 50 хектара.

На територията на Дания има 19 лесничейства, които са структури на Агенцията за гора и природа. Агенцията е в състава на Министерството на екологията.

На 29 август, след пристигането ни в Хернинг, посетихме градския парк. Всички съоръжения за игра на децата в него са направени от естествени материали - дърво, коноп, камък. Представителят на Община Хернинг, която поддържа парка, обясни, че използването на такива материали има психологически ефект - децата се чувстват по-блико до природата. На следващия ден бе официалното откриване на конференцията. Бяха изнесени финансов доклад 2006-2007 г., доклад на техническия секретар, презентация „Образование и студентски обмен“, презентация „Министерска конференция за защита на горите в Европа“. Също така беше гласувано членството на Хърватската организация „СФУ“. Взето бе решение Годишната конференция на СЕЛ - 2008

г., да се проведе в Австрия на 16-18 октомври. По-късно през деня беше представено Държавно лесничество в Оксбоул. Територията на лесничеството е 16 000 ха. Посетихме долината на река Скъжерн. Поради поройния си характер години наред реката е заливала огромни територии, което е възпрепятствало земеделието и животновъдството.

През 1968 г. е завършен проектът за дренаж на реката, а през 2002 г. проектът за възстанови-

ро. Асистент Андре Нилсен изнесе презентацията „Проектиране на залесяването в урбанизираните територии“, след което посетихме селище, с проектирано от Лабораторията залесяване. Създадени са полезащитни пояси около къщите. Експериментално са смесени няколко дървесни вида, предимно бук и зилен дъб, създадени са монокултури от бреза, които се стопанисват от общината. По-късно същия ден посетихме фирмата „HedeDanmark“. Дейностите ѝ включват стопанис-

Европейските лесовъди се събраха в Дания

Участниците в конференцията

Фото: © А. СТЕФАНОВ

вягане на екологичните условия в долината Скъжерн. Днес в резултат на двата проекта 4000 ха земи от горския фонд се използват за земеделие и животновъдство.

Пътувайки към ловен район с благороден елен, посетихме и пясъчните дюни по Западния бряг, върху които са създадени култури от клек и зилен дъб.

На 31 август бяха изнесени презентации „Градски гори и паркове - различна перспектива в лесовъдството“ от професор Томас Рангруп от Университета в Копенхаген и „Лесовъдите утре - европейски поглед върху развитието на лесовъдството в урбанизираните територии и уменията и нуждите на европейския лесовъд“ от г-р Сесил Кониендейк - собственик на консултантска фирма за градските гори и паркове. След презентациите посетихме Лабораторията за озеленяване в Холстеб-

ване на горите и дивеча, защита на горите, залесяване, дърводобив, разсадниково производство, озеленяване на паркове и градини и други.

На следващия ден беше проведен симпозиум за лесовъдството в урбанизираните територии на различните участвани страни. По-късно участвахме в работна група за планиране на характерно озеленяване и създаване на гори за рекреация.

В края на престоя посетихме парка на Община Виборг, наречен Природно училище. Територията на Природното училище е около 2000 ха естествени букови гори, поляни и обработвани земи. В Парка не се водят никакви лесовъдски мероприятия. Така посетителите имат възможност да се докоснат до гивата природа.

**Инж. Борислав ЯНГОЗОВ
експерт в РУГ - Кърджали**

Международна научна конференция

Пътата международна научна конференция „Размножаване на декоративните растения“ се провежда от 5 до 8 септември в парк-хотел „Москва“, София. Конференцията, организирана от Международната организация на растениевъдите, Министерството на земеделието и продоволствието и Лесотехническия университет, бе открита от министъра на земеделието и продоволствието Николай Кабил, президент на Международната организация на растениевъдите г-р Петер Макдоналд и ректора на АТУ проф. д.с.н. Нинко Нинов.

С почетния знак на АТУ за принос в практическото обучение на студентите от АТУ бяха наградени разсадник „Darby“ (Англия) и фирмата за строеж и поддръжане на зелени площи „G & M Landscape Services“ (САЩ).

Бяха поканени водещи лектори, сред които проф. Джон Прийс (САЩ), проф. Тойоки Козаи (Япония), проф. Патрик фон Адеркас (Канада), проф. Маргарета Веландер (Швеция), проф. Волфганг Спетман (Германия), г-р Гиарт-Ян де Клерк (Холандия), проф. Пол Риг (САЩ) и други.

Взеха участие повече от 230 научни работници и производители от България и още 39 държави в Европа, Азия, Южна и Северна Америка.

Международната организация на растениевъдите (International Plant Propagators' Society) през 1983 г. Въз основа на популярността на организацията и огромната

помощ на тогавашния президент г-н Дейвид Хътчinson през 1998 г. техният брой се увеличава. Към научните работници от Лесотехническия университет се присъединяват колеги от Института за гората при БАН, Института по цветарство, частни производители на декоративни растения и фирми, извършващи озеленяване.

Техният брой достига 46.

Четири пъти в годината Международната организация на растениевъдите издава бюлетин, в който се публикува информация за практическата реализация на научните разработки и се създават възможности за

5th International Scientific Conference

Propagation of Ornamental Plants

5 – 8 September, 2007 Sofia, Bulgaria

Key speakers:

Dr. Michael Davey (University of Nottingham, UK)
Dr. Geert-Jan De Klerk (Plant Research International, Wageningen, The Netherlands)
Prof. Toyoki Kozai (Chiba University, Japan)
Prof. John Preece (Southern Illinois University, USA)
Prof. Peter Preece (University of Nottingham, UK)
Prof. Wolfgang Speckmann (University of Hannover, Germany)
Prof. Margareta Welandér (Swedish University of Agricultural Sciences, Sweden)
Prof. Patrick von Aderkas (University of Victoria, Canada)

University of Technology, 10 Kliment Ohridski Blvd., Sofia 1756, Bulgaria. Tel: +35928022830, www.journal.ipps.org, e-mail: info@ipps.bg

Размножаване на декоративните растения

Доц. Иван ИЛИЕВ - Лесотехнически университет

На конференцията бяха представени над 170 доклада и постери по размножаване на декоративните растения чрез биотехнологични методи, биореактори, клониране чрез вегетативни и хетеровегетативни методи, ДНК анализ на клонираните растения и други съвременни методи, както и новостите при предпосевната подготовка за трациионните методи на семенното размножаване.

Префъръжда се докладите да бъдат публикувани в международното списание „Propagation of Ornamental Plants“ - научно издание на Международната организация на растениевъдите.

Международната организация на растениевъдите е създадена през 1951 г. по инициатива на британски и американски научни работници и производители на декоративни растения. Нейната цел е да обединява усилията и да разпространява най-новите достижения в областта на размножаването на декоративните растения. В нея членуват над 5000 научни работници и производители от цял свят. Момото на организацията е „Споделяй и формирай“. Български научни работници започват да членуват в Меж-

търговско сътрудничество на производителите. Всяка година се организират научни конференции, на които се докладват последните новости в областта на размножаването на декоративните растения. Докладите се публикуват в годишния сборник, издаван от организацията.

Организаторите на международната конференция изразяват надеждата, че тя е допринесла българските научни работници да получат пряка информация за съвременните постижения в растителното размножаване, да съзгатат нови контакти, да обменят идеи за бъдещи проекти в рамките на европейските фондове, да намерят възможности за повишаване на квалификацията си в чужбина, както и за специализация на чуждестранни колеги, да потърсят реализация на изследванията си.

По време на конференцията производители на декоративни растения гъскутираха възможностите за разширяване на досегашните и създаване на нови търговски контакти чрез обмяна на растителен материал от нови сортове, форми и хибриди. Ценна помощ в подготовката и реализирането на

Участниците в конференцията

конференцията оказаха гръцките фирми за производство на декоративни растения „Modagri“ и „Phytotechniki“, английският разсадник „Darby“, американската фирма „G & M Landscape Services“, Българо-германският проект за техническо сътрудничество, фирмите „Husqvarna“ и „Stihl“. Подкрепна оказаха и българските разсадници за производство на декоративни растения „Тис“, „Буланд“, „Козарови“ ООД, „Home Garden“, „Паркстрой - Русе“, „Дунав агро“, „Секвоя“ и други.

В рамките на програма „Сократес“ и в резултат на двустранни договорености между българското Министерство на образованието и науката и министерствата на образованието на държавите партньори, студентите от АТУ получиха възможности за повишаване на образователното си равнище и за разработване на докторски дисертации при водещи специалисти от различни Европейски страни.

Момент от откриването

◀ Проф. Нино Нинов връчва символичния ключ на университета и студентска книжка на първокурсничката Калина Полякова

цията и желанието да се потопят изцяло в учебния процес, да работят отговорно и всеотдайно за своето усъвършенстване и израстване като специалисти и творци както на днешния, така и на утрешиния ден. Ние, вашите преподаватели, ще направим всичко, зависещо от нас, тази цел да бъде осъществена. Конкурсните изпити и класирането

В ЛТУ - към изискванията на Европейския съюз

На 25 септември в аулата на ЛТУ бе открита новата учебна година. Гости на тържеството бяха министърът на земеделието и продоволствието Нухам Кабил, зам.-министърът доц. Стефан Юруков (бел. рег.: от 25.09.07 г. - председател на Държавната агенция по горите), научният секретар на Института за гората чл.-кор. Боян Роснев, председателят на Асоциацията на горските фирми в България инж. Иван Пенков.

В своеото слово ректорът на Университета

излъчиха възможността от 2000 кандидати, състезаващи се за 478 места, от които 60 за задочно обучение. Броят на кандидатите за едно място отново надвиши значително като показател останалите университети, което показва, че нашите специалности се разделят на добра популярност. Това разделя, но и задължава.

Проф. Нинов говори и за усилията за подобряването на аудиторната и извънаудиторната работа на Университета, на практическо

то обучение, разширяването на базата в учебно-опитните горски стопанства, центровете и лаборатории, на библиотеката и компютърния център, както и на цялото университетско пространство. Ректорът подчертава, че следващите години ще са изпълнени с работа и усилия, свързани с адаптирането на учебния процес към изискванията на Европейския съюз. **¶**

Бел. рег.: На 12 октомври Общото събрание на ЛТУ преизбра проф. Нино Нинов за ректор за още един мандат.

◀ Моменти от откриването на учебната година

проф. Нинов подчертава значимостта на този първи учебен ден, особено за първокурсниците, за които обучението в университета става част от тяхната съдба. Ректорът се обръща към присъщващите: „Искам да ви уверя, драги първокурсници, че вашият избор е правилен. Лесотехническият университет със своите 6 факултета и 9 специалности, от които една нова - по растителна защита, се утвърди като авторитетен учебен и научен център в системата на висшето образование. В това ще се уверят всички, които имат амби-

10 ГОДИНИ „КРОНОШПАН БЪЛГАРИЯ“

През септември „Кроношпан България“ ЕООД отбеляза 10 години от своеето създаване. Групата „Кроношпан“, в която е и българският партньор, е собственик на 26 завода в 24 държави и е лидер в Европа в производството на материали от дървесина.

Дружеството е основано през 1997 г., когато е приватизирана старата фабрика „Булец“ - Бургас, превърната в модерен завод, отговарящ на всички европейски стандарти. С годините „Кроношпан България“ се нареди сред най-големите инвеститори в страната с над 65 млн. евро, вложени в производствени мощности и над 1 млн. евро - в екологични програми. За 10 години заводът се утвърди като най-модерния в страната за производство на плочести материали, за ПДЧ, OSB и ламинирани плоскости. Производствените възможности на завода достигнаха годишно преработване на над 450 000 т дървесина и останаха годишно дървесни продукти и годишно производство на над 330 000 м³ ПДЧ и OSB и повече от 6.3 млн. м² ламинирани плоскости. Над 60 % от продукцията е за българския пазар, като износ се осъществява в 15 държави. Продукцията на завода е сертифицирана по европейски стандарти и изпълнява критериите за клас на емисии Е1, който не е опасен за здравето на потребителите.

В завода в Бургас работят над 350 души, като предприятието косвено създава над 10 000 работни места в секторите на дърводобива, транспорта и мебелната промишленост.

От година „семейството“ на Кроношпан се увеличи с още един завод във Велико Търново, който в момента се реконструира и обновява.

Честванията на годишнината започнаха на 11 септември с голям концерт на Лили Иванова на градския площад в центъра на Бургас. Примата на българската естрада изнесе гучасов концерт с подбрани хитове.

На 13 септември в градината на завода бе организирано парти с официален коктейл. Гостите бяха посрещнати от управителите на фирмата Николай Банков, Асен Ников и Радован Цаха и прокуриста Паскуалина Власакиева. Сред гостите бяха ръководители на банки, бизнесмени, политически лидери, представители на местната администрация. Присъстваха представителите на

централното горско ведомство инж. Стоян Кънев и инж. Любчо Тричков, които поднесоха поздравителен адрес по повод годишнината, както и ръководители и лесовъди от Регионалните управления - Бургас, Сливен, Велико Търново, Шумен, Стара Загора, Русе, Варна, Кърджали, Кюстендил и други. За гостите пяха Тони Димитрова, Орлин Го-ранов, Силвия Кацарова и група LZ. Организаторите поднесоха на всички гости оригинален подарък - пътеводител на Природен парк „Странджа“ и книга за неговото биоразнообразие.

На 16 септември тържеството бе за гражданите на Бургас и за семействата на служителите и работниците от завода. Надувани замъци, забавни детски игри и хиляди балони посрещнаха посетителите. На сцената се изявиха възпитаници на детски градини в града, като за всички имаше специални подаръци. Три от най-добре представилите се детски забевения получиха съответно детска площа-ка, цветен телевизор и DVD плеър, а всички останали - CD плеъри. Годишнината изпълни своя замисъл - гражданиството на Бургас разбра, че през отминалите 10 години тук се е възродил един завод, чието име днес е олицетворение на успехите на дървопреработвателната промишленост в България. **Т**

На 12 и 13 юли 2007 г. в Цюрих, Швейцария, се провежда 36-тият Европейски горски турнир по футбол в който участва и България. Домакин на тази традиционна проява е Институтът за горите, снега и ландшафта. Националното управление по горите, Съюзът на собствениците на несържавни гори в България, „Щил“ - България, „Еледжик“ ЕООД подкрепиха българският отбор, който бе в състав: Мартин Борисов и Станислав Лазаров (GTC - проект „Pogonu“), Мариус Димитров, Васил Живков и Живко Георгиев (ЛТУ), Пламен Симеонов

Горски футбол по света

(„Щил“ - България), Иван Радославов (ДЛ - Берковица) и Николай Василев от НУТ.

В турнира участваха девет отбора от шест страни - Швейцария, Германия, Австрия, Холандия, Румъния и България.

Класирането на българският отбор на пето място бе заслужен успех, като се имат предвид изключително натоварената програма с осем срещи в рамките на два дена, неестествено горещото време в Алпите, по-голямата площ на игрището и намаленият брой играчи от отбор спрямо предварително обявленото, както и най-високата средна възраст на българският отбор. Трябва да се отбележи, че са-

Българският отбор

мо 9 точки не достигнаха на отбора за класиране в четната тройка.

Мероприятието бе и една чудесна възможност за създаване на контакти с колеги от горските организации и университети в Европа. Следващият турнир ще се проведе в Германия през 2008 г. Бихме могли да помислим върху възможността в началото на всяко лято да се организира национален турнир по футбол за служителите от системата на горите и победителят да участва в годишния европейски турнир.

**Инж. Николай ВАСИЛЕВ
Д-р инж. Станислав ЛАЗАРОВ**

Фотоконкурс „Старейшините“

Снимката е направена от Евгени Цавков -
Лесотехнически университет,
и Юнай Реджеб - ДДС „Каракуз“

Вековно дърво от района на ДДС „Каракуз“ - Дулово, м. Гранична, землище на с. Листец, община Дулово, 160 м н.в. Дървото е обикновен (летен) дъб (*Quercus robur* L. s.l.), с таксационни параметри: височина 19.8 м, обиколка - 4.60 м, или 1.45 м диаметър. Проекцията на короната има приблизителна широчина 25 метра.

В Европейския завод на Wood-Mizer - нова технология за заздравяване на лентите

През септември в полския завод на Wood-Mizer започна монтажът на оборудването за заздравяване на зъбите на режещата лента по метода на електромагнитна индукция.

Тази технология се използва от Wood-Mizer вече няколко години - от момента на въвеждането на пазара на лентите DoubleHard и SilverTip. Само че по-рано операцията за заздравяване на зъбите за европейските ленти се извършваше в завода на Wood-Mizer в САЩ. Сега този процес ще

Wood-Mizer
from forest to final form

There is only one Original!

Банцизи
за разбичване
на трупи

Ленти

Обучение

Сервиз

**Гаранционно
обслужване**

LT40 SPECIAL EDITION
LT40ME15SAH3
43.500 лв.
LT40ME15SAH3

LT15 SPECIAL EDITION
LT15S3E1S
9.500 лв.
LT15S3E1S

«Екотехпродукт» ООД
София, ул. «Фр.Ж.Кюри» 79, бл.314, ап.8 | Тел: 02/865-78-02, 963-16-56
факс: 02/963-25-59 E-mail: ecotech@nat.bg

изглежда по следния начин: американската компания Wood-Mizer закупува стоманено платно, върху което се щанцоват зъбите, и го изпраща в Европа във вид на рула. В Полша лентата преминава през електромагнитна индукция, след това се заточва, разстила се и се предоставя на пазара във вид на готови ленти, заварени в кръг на необходимата дължина.

Електромагнитната индукция заздравява зъбците на режещата лента и тя издръжа на повече заточвания. При това якостта на зъбеца нараства по градиента в посока от мялото на лентата към режещия ръб, за да не се създава излишно напрежение в основата на зъбеца.

Оборудването за процеса на индукционното заздравяване на лентите е разработено и произведено в завода на Wood-Mizer в САЩ; монтажът в Полша се осъществява от американските инженери.

Внесянието на новия етап в производството на ленти е стратегията на Wood-Mizer, която е насочена към постепенното разгръщане на пълния цикъл за изработване на ленти в Европейския производствен център, което е свързано с резкия и значителен ръст на поръчки. Според разчета на производителя, инвестициите в новата технология позволяват запазването на цените на лентите DoubleHard и SilverTip на предишното равнище, независимо от поскъпването на стоманата и инфлацията.

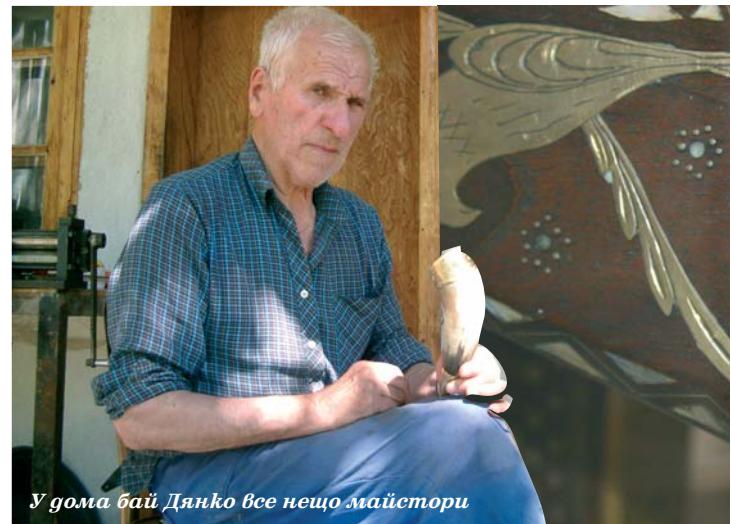
Гост на редакцията

Дядко Дянков от Априлци е прочут с майсторска изработка и реставрация на старинно и съвременно оръжие. Неговите уникатни пушки, измайсторени от търво, благородни метали, гравирани с рога и седеф, са разнесли славата му у нас и в чужбина. Участвал е в множество панаири и търговски изложения в България, Китай и Швейцария, от които има много грамоти и награди. Последната му изложба, съвместно с Александър Спасов, бе в Националния военноисторически музей - София, под надслов „Майсторът и ученикът - традицията продължава“.

Търся дума, която да го описва по-добре и се сещам само за „природен човек“ - не са го докоснали нито популярността, нито признанието, нито вниманието, което му оказват високопоставени люде. Чистата му балканския душа продължава да се вълнува от човешките слабости и добродетели, мъка му е за разтурените музеини сбирки и за съдбата на старата църква в Априлци, пише писма до министерски постове за отпуснат спредства за уникатния паметник. Вълнува се и от съдбата на българската природа, милее за гората, която нарича своя комшия.

Намерихме го у дома, в Априлци. Хубава сървена порта ни отвежда сред китния добре подреден двор с много цветя и надвиснала над пътеката лоза, чийто гроздове бавно се наливат. Встрани от къщата в едноетажна пристройка го откриваме, пак нещо майстори. Вече на 83 г., бай Дянко е запазил стройната и изправена осанка. Живее сам, откакто преди година си е отишла половината от него, както казва за своята другарка в живота - баба Гана. Не чака да задавам въпроси, веднага започва да разказва разни случаи. Много неща има да каже бай Дянко, парченцата от живота му се редят като шарена мозайка, която трябва сама да нареди, защото той от скромност премълчава доста неща. И ей така небрежно изважда един куп визитки на министри, посланици, всякаакви известни люде, субенири с послания и благодарности - от индийския посланик, от китайския културен атамаш и много други. Изважда и едно тефтерче, поомачкано, и се смее, че бил се учи да пише на китайски, та едва ли ще можа да му разчета, но в него си записвал мъдрости „от пукльово време, да ме прощавате за израза“, каквото чуел от хората, или му го дадело на ума. Такива, се шегува, имал цели дисаги, като бай Ганьо. Отварям напосоки тефтерчето с мъдри мисли: „Всеки се ражда като човек, но рядко умира като човек“ - е записал с разкривени букви бай Дянко. По нататък: „Сега има истински вълци, наметнали се с демократично наметало за примамка на простолюдието. И ни казват: слушайте, подчинявайте се, ако то умрат от глад и мизерия, бог ще им даде на оня свят тахан халва и пилаф. А сега на белия свят бог ни е отредил на нас, богатите, да управяваме. Робувайте ни и бог ще прости всичките ви грехове. Гледайте надолу към земята, за да не ни гледате богатствата и да завиждате. Това е божията воля.“ От баща си бил чул, казва: „Лаком човек хване ли те за скума, ти изрежи го и бягай от него“.

Майсторът на старинни оръжия Дянко ДЯНКОВ:

Навремето
не можеше
да видиш
небето от
гора

- Какъв беше баща ти, бай Дянко?

- Баща ми осем години е бил на война. Разказвал ми е много интересни истории от онова време. Иначе беше обикновен селски човек, отглеждаше добитък. Искаше да стана шивач, а мен все към железарията ме влечеше.

- А ти учи ли занаят?

- Не, не съм учи. Мераклия бях. Имаше тук един майстор на рамки за картини, лъжици, геги, гледал съм по него, занаятът е кражба, ако го учиш, майсторът ѝ ти каже, я не, ще му чиркуваш много години, а предметът, който гледаш, никога няма да те изльже. С този майстор заедно пасяхме овцете, пазеше се от мен, но ведъръж го издебнах и видях как си прави гегата. Такива работи ме амбицират. Първо си направих арбалет от бодил, докато ходех с овцете, после лък от дърво, лъжици, хурки, цигарета, лули.

- С това ли започна да си изкарваш хляба?

- Не, след 9-ти септември започна колективизацията. Както съм чел по книгите, трябва да се направи таха, че сами хората да избутат да се записват, а то как стана, че насила ги накараха. Започнаха наряди, безнотия, народът беше послушен, трудолюбив и потръгна, но се усещаше, че и това няма да върви. Та по това време се наложи да стана секач. В началото работехме с ръчни триони, после дойдоха моторните ре-

зачки. Веднъж едно отсечено дърво се беше закачило за друго, успях да го освободя и то падна, но беше увело другото и някакъв клон се отпъна и ме прати в купчина камъни. Едното ребро ми беше счупено, поправих се и реших да търся друга работа. Намерих в Троян - в „Машстрой“. Правехме циркуляри, лебедки, стругове, първите образци се майстореха почти на занаятчийски начала. Работех в поддръжката, бях шлосер, монтаџник.

По едно време от Троянския музей тръгнаха да събират старинни предмети. Харесаха някои от моите неща, та им ги подарих за сбирката. Иначе продължавах да си майсторя. Вече бях започнал да правя и ножчета, оръжия, с които участвах в панаира в с. Орешак, Троянско, като любител самодеец.

- А кога започна да правиш оръжията?

- Като бях овчар и ходех в планината с овцете, видях от една цепнатина да излитат гарди и реших да видя къде им е гнездото. Когато надникнах, отвътре нещо се засиня и успях да измъкна оттам стар пищов, стоял там много години. И друг път съм намирал пищки, изглежда, че в Балкана е имало скрити оръжия, останали от турско. Една вечер пристигна у дома Марко Семов с Иван Славков. Разказах им за пищова, те поискаха да го видят и да го носят на някакъв майстор, да го поправи. Тогава се реших да се опитам аз да го направя. Новото беше уйдисано по старото. Като го поправих, го пратих по Марко Семов на Иван Славков, а той ми праща друг пистолет да поправя, за да ме изпита дали мога да направя и него. Било е началото на 80-те, когато от Задругата на майсторите ми пращат писмо да занеса 5 предмета пред комисия и да се

► Грамота от 1978 г.,
която е много скъпа
на бай Дянко

► Откриването
на изложбата
в Националния
военноисторически музей
- София. Дянко Дянков
е вляво, до него директорът на музея
полк. о.р. г-р Петко Йотов

ява на изпити. Казах си: къде да ходя по София да се занимавам, каквото мога, ще си го правя и без Задругата. На следващата година пак участвах на панаира в с. Орешак с пищви, пищови като любител. Пак започнах да ме подканят да се явя на изпит и накрая се реших. Отидох, изтеглих си билет, падна ми се да нарисувам пищов кремъклия. После трябаше да го изработя. Така влезнах в Задругата на майсторите. Започнах да ме канят на изложби, повечето на оръжия - в Пловдив, Велико Търново, Ловеч, Троян, София. Задругата изпращаше предмети от старинни национални занаяти на изложби в чужбина, та мои неща са били в Кумай, Индия, Швейцария.

- Какви награди имаш от тия изложби?

- На една международна изложба в с. Орешак, където бях дал някои мои неща, българските майстори се класираха от международно жури. Тогава работех в „Машстрой“ и колегите ме подканаха да отидем да видим награждаването направо, както съм си с работните дрехи. Започват да четат наградите и като казаха „НРБ - Дянко Дянков Мичев - I награда, оръжие“, се засрамих, че трябва да се явя на трибуната при чуждестранната комисия с тия дрехи.

- Как стана така, че твои оръжия да се използват в сериала „Петко войвода“?

- Николай Хайтов видял мои пищви и пищки на една изложба и пратил беше човек да вземе за филма. Хайтов беше голям ръдост, такъв човек няма да се роди. От него знам много интересни работи, казваше, че един голям столоват бук дава кислород на 20 души.

- Бай Дянко, виждам, че се вълнуваш, като говориш за гората.

- Навремето, гората беше свято нещо, пазена бе, само в присъствието на горския можеше да се сече, иначе големи глоби се налагаха. Като карахме говедата към планината, не можеш да видиш небе от гора, накъдето и да тръгнеш, все е гора. Като минех с навъщата през шумата, ми се намокряха краката. Тази гора вече я няма. Как ще развиваме туризъм тук, като ни чезне гората?

Моят призив е да се събудим и да се опитаме да спасим природата от Варварщината. Напоследък се шегувах, че искам да направя оръжие, което да унищожи алчността и глупостта.

Разговора проведе Юлия Съчева

Четибо с продолжение

У тре в шест часа пред столовата! Събуждам се с тази мисъл цял час предварително - страх ме е, че будилникът може да ме подведе. Такъв ден не бива да се изпусне. Ще ходим в гората да помагаме на секачите. Толкова сняг е натрупало, че те губят много време да го ринат, за да режат дърветата така, както го изисква технологията.

Пред столовата в шест и половина има само два автобуса - от IV ГТУ, а аз съм определен за VI ГТУ. Постепенно идват и другите коли. Събират се хората - мотористи, кастрачи, трактористи. Едни вече са закусили, други вземат нещо от буфета, трети прегръщат торбите, заредени въкви.

Към седем потегляме. Загубили сме половин час, но това е нищо. Още не сме стигнали средата на пътя и спирате. Един лесовоз е заорал с носа си в снега и задръстил движението. Докато дойде трактор да го извлече, минават два часа, а чакат 4-5 автобуса, пълни с хора.

- Често се случва така - казват работниците. И аз си мисля: не може ли някъде по средата на пътя да дежури един трактор, за да издърпва затналите лесовози, ще се пести време!

В горско-техническия участък пристигаме към десет и половина. Ще успеят ли готвачите от подвижните кухни навреме да пригответ обяд - те също пътуваха с нас?

Всяка бригада тръгва към бочката (фургона) си, моята също. Аз съм при берковчаните. Бригадата е съвсем нова - февруари ѝ е първият пълноработен месец. Досега са били на обучение. Гледам ги и се мъча по израза на лицата им да определя как е настроението. Виждат ми се прекалено спокойни за новаци. Или може би безразлични. Пригответи се бързо и оставяме студената бочка с безмълвната печка вътре. Ние с бригадира Кирил Гоцов - слабоват невисок русоляв младеж, взимаме по една лопата и навлизаме в гората. Той пристъпва към първото дърво и започва да разрива снега, а аз гледам - уча се.

- Може и от другата страна - обяснява Кирил. - Важното е дървото след отсичането да падне с върха косо към влачището.

После той тръгва към другото дърво. Аз се захващам за работа - на газвам снега и... си оставам там. Опитвам се да измъкна десния крак, но затварам с левия. Ами сега?

Спомням си съвета на един приятел, който ходи предния ден да рине сняг: „Помагай си с лопатата!“ Слагам я напреко с гърбицата нагоре и се надигам - измъквам единния крак, после и другия. Първото дърво е отринато. Направил съм в снега дупка до земята, широка повече от метър. Сега - към следващото. Брои ги до едно време, после се отказвам. Вече не виждам всичките. Сигурно има двадесетина, ако не и повече. Или така ми се иска. Приятелят казваше, че отринал 140!

От дясната ми страна помощник-мотористът Лазар Кръстев и Георги Антов повалят с резачка освободените от сняг дървета. Бяха назад, а ме задминаха. Една бреза се строполява и снежен прах се посипва по врата ми. Зад двамата секачи се чува сърдитият рев на трактора - Милан Apostолов и брат му Любомир закачат едно по едно повалените и окастрени стволове с върховете напред с въже на лебедката и ги измъкват до склада, или щабела, както му каз-

ват горяните. По-нататък ехтят ударите на брадвата на кастрата Ангел Исаев.

Въсъщност техните професии - кастрач, чокерист и прочее, са твърде условни, тук почти всеки може да смени другия в работата. Шумът наоколо ме успокоява, че не съм сам в тази бяла гора, затънал до пояс в снега. Макар че би ми се искало да го няма този шум. Ето сутринта, когато пристигнахме, гората ни посрещна с песен. Малките крилати певци, скрити в гъстите корони на дърветата, се надпреварваха да славят приближаването на пролетта. Наистина, зимата тук още дълго ще властва, но пролетта неминуемо идва, а птиците най-добре знаят това. Сега, уплашени от шума, са утихнали. И си спомням твърденията на някои „запалени екологи“ (ла-

9

Сняг до пояс, или в помощ на секачите

Тома ДИКОВ

ици, разбира се), че само в широколистните гори имало птици, с което се обявяваха против залесяванията на иглолистните видове. Най-вероятно те не са влизали в борова гора, особено напролет. Дърветата също мълчат, изправени като изтукани. Само от време на време ще прошумоли топка сняг, отронила се от някой клон, или катеричка ще притича от едно дърво до друго, за да докаже, че гората е жива, истинска, а не нарисувана...

Отивам при поредното дърво и още при първата лопата нещо грязва в снега. Рябина (офика)! Само няколко зърна, а как ярко светят в снега, съхранили по един лъч от лятното слънце. Повдигам очи. Храстът, тънък и висок, се е навел и опрял раменете на дървото до него. Не е издържал товара на снега, прибавил се към тежестта на собствените му плодове, и потърси подкрепа у по силния. Храстът е отрупан с китки плодове, яркочервени, сочни, примамливи. Ето с какво се хранят птиците в тази тежка, безкрайна северна зима. Чувам шума на трактора по-близо и ускорявам ритъма. Ръцете вече ме наболяват, ръкавиците са мокри, чорапите са се съмъкнали под пръстите, но аз не спирам. Знам, че утре ще ме боли всеки мускул на тялото, но продължавам. Толкова е приятно да се зарееш из тази гора, да дишаш с пълни гърди свежия въздух, напоен с дъх на смола, да забравиш поне за миг всекидневните ядове и грижи. И само мисълта, че някому си полезен в този ден, да те успокоява.

- Хайде на обяд! - приканва Лазар, но сам продължава да рине.

- Не е ли раничко? - питам колебливо. - Още няма един час.

- Може и да е рано, но ние скъсахме верига и ще трябва да я сменим.

Откопавам още два-три ствала и също се отправям към кухнята. Яденето е горещо и солено, месото не е увряло добре. В кухнята е та-ка топло, че се изпотявам още повече. Изпивам набързо компота и излизам вън, на прохлада.

В бочката сварвам бригадира. Той също се кани да обядва.

- Ще „вържем“ ли плана? - питам го.

- Ние вече сме го „вързали“ - отговаря той. - До вчера имаме към 800 кубика отсечени, а планът ни е 726 кубика.

Погледнах календара - последният ден на февруари.

- С момчетата сме от един град, в едно предприятие сме работили - продължава Лазар - и се познаваме добре. Всеки от нас знае защо е дошъл и работи здравата.

Дърветата са отринати и отсечени. Бригадирът отива да оглежда следващото сечище, Лазар помага на кастрата, а помощникът му се замява да направи дръжка - топоришка, на една от брадвите. Аз седя край пушливата печка, суша си ръкавиците и си мисля: „А защо трябва секачите да губят ценно време да правят топоришки, когато може направата им да се организира централно? И къде ли е техническият ръководител - цял ден не се появи?“

Прибираме се вечерта по тъмно. Краката ми са мокри - водата лесно минава през валенките. Ризата лепне за гърба ми. Но съм доволен. Толкова много неща видях този ден, толкова много научих...

(Следва)

Горските плодове – храна и лекарство

ГЛОГ

В нашата страна се срещат три диворастящи вида глог: еднококичков (*Crataegus monogyna*), черен (*Crataegus pentagyna*) и източен (*Crataegus orientalis*). Отглеждат се и няколко декоративни форми. От горскоплодните видове най-голямо значение имат еднококичковият и източният глог.

Еднококичковият глог се среща почти навсякъде в долната лесорастителна зона и по-ограничено в долната част на средната лесорастителна зона - в покрайнините на горите, из храсталациите, пасищата, склоновете и други места. Еднококичковият глог е храст, висок от 3 до 6 м, или ниско дърво, достигащо до 10 м. Стъблото е покрито с бодливи шипове. Листата са дълбоко нарязани, с 3-7 дяла.

Цветовете са бели, събрани в многоцветни щитове, разположени на върха на скъсените клонки по младите леморасли. Плодът (глогинката) е яйцевиден или топчеобразен, червен. Месестата му част е светложълта, пръхкава, с приятен сладникав вкус. Съдържа една костилка, по която се отличава от черния глог (има 5 костилки) и от източния (има 3-5 костилки). Еднококичковият глог цъфти през април и май след разлистването, а плодовете узряват през август и септември.

Източният глог е един от най-сухоустойчивите храстови видове в нашата страна. Има твърде ограничен ареал на разпространение - в Родопите (между Наречен и Чепеларе), в подножието на Пирин (Банско, Благоевградско, и Мелнишко) и в полите на Славянка (Алиботуш). Расте на варовити почви по припечни изложения. Кората на стъблото е сива, гладка. Удължените клонки са без листа, с гладка сива кора. Скъсените клонки, носещи пъпки, са гъсто окосмени с къси сиви власинки. Някои от тези клонки се превръщат в шипове, дълги до 2 см, а други остават недоразвити. Листата са разположени поединично, а при неразвитите скъсени клонки - под формата на розетка, продълговато яйцевидни, дълбоко нарязани. Петделни (рядко 3-делни) назъбени, на върха масленозелени, гъсто окосмени от двете страни. Цветовете са двуполови, снежнобели, със силен аромат. Разположени са в групи, по 10 на върха на скъсените клонки. Плодовете са костилкови, топчета, петърбести, червеника-боаранжеви, покрити с мъх, сочни, с приятен сладникав въздушъл вкус. Източният глог цъфти през май-юни, а плодовете узряват през септември и октомври.

Плодовете на глога се берат в пълна зрялост. Кичурчетата се откъсват ръчно с брезентова ръкавица, след което се оронват. След първите мразове може да се берат

и чрез стръскване на храстта. Набраните плодове се изчистват от дръжките, листата и клонките. При обикновени условия глогинките може да се съхраняват до 10 дена. Поради наличието на нишесте и сравнително ниското водно съдържание лесно се изсушават - на сянка в проветриви помещения.

Плодовете са богати на захари, пектин, органични киселини, минерални соли и витамини. По-високо е захарното съдържание в плодовете на източния глог.

Пресните и добре узрели плодове имат хубав розовочервен цвят, сладко-тръпчив брашинен вкус и твърда консистенция. След като престоят десетина дни, омекват, нишестето се хидролизира (озахарява), таниновите вещества се разграждат и вкусовите качества се подобряват. Поради високото съдържание на захар и нишесте и добрият желатински свойства на пектината от плодовете се приготвят мармелади и желе с добри вкусови качества, хубав розовочервен цвят и гъста консистенция. Приготвят се сок, сироп и безалкохолна напитка с приятен вкус и аромат и високо витаминно съдържание. Омекнатите плодове и сокът, когато не е пастьоризиран или стерилизиран, бързо ферментират. Може да се получи вино със слабо тръпчив вкус.

За първи път лечебните свойства на глога са описани още в гръцката медицина. В народната медицина най-използван е плодът. Добър резултат дава лечението с глог при функционално разстройство на сърдечната дейност, сърдечна слабост, след прекарано тежко заболяване, начална форма на хипертония, усилено сърцебиене, безсъние на сърдечно болни, сърдечна невроза (с тахикардия), климатични смущения и при усилено функциониране на щитовидната жлеза. Понижава съдържанието на холестерол в кръвта. Използва се за профилактика и лечение на атеросклерозата. Установено е, че има диуретичен ефект, прилага се при бъбречни заболявания и отоци. Народната медицина препоръчва глога при световъртеж, стено-кардия, астма, кашлица и мигрена.

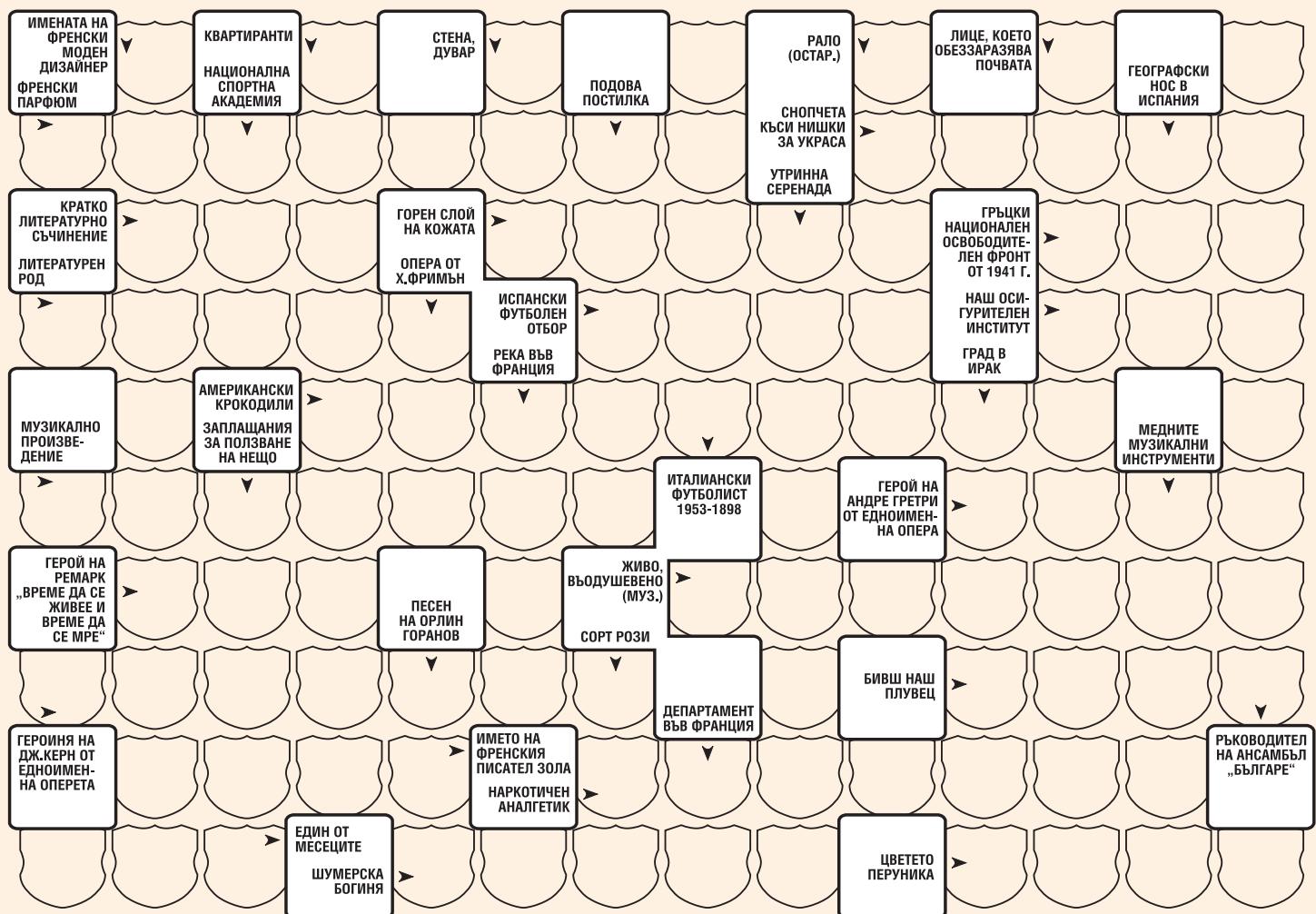
Отвара, запарка или настойка. Лекарствените форми от глог могат да се пригответ и при домашни условия. **Настойката** се приготвя от 1 супена лъжица скълчани плодове или цветове, които се заливат с 50 мл ракия и престояват една седмица в затворен съд. Разтворът се прецежда и се пие по 20-30 капки, 3-4 пъти на ден преди хранене. **Отварата** се приготвя от 1 супена лъжица плодове или цветя, поставени в емайлиран съд и заливат с 1 водна чаша кипяща вода. Този съд се слага в гореща водна баня в друг по-голям съд. Ври 15 минути, охлажда се и се прецежда. Към получената отвара се долива кипяща вода до първоначалния обем (200 мл). Пие се по 1/4-1/2 чаена чаша 2-3 пъти дневно, 30 минути преди хранене. Съхранява се в хладилник не повече от 2 денонощия. Може да се използва и **запарка** от плодове - цвят или листа.

Сироп. Плодовете (1 кг) се заливат с 1 л кипяща вода. След като поврят и омекнат, сокът се прецежда през марля и се слага захарта (1 кг). Сиропът се вари, докато се сгъсти. Прибавя се 5 г винена киселина, разтворена в 2 супени лъжици студена вода, и сиропът се оставя да ври още 4-5 минути. Изстудява се бързо, за да запази свежия вкус.

Желе. Плодовете (1 кг) се задушават в 0.5 л вода. След като омекнат, се претриват през цедка. Прибавят се желатинът (25 г), захарта (300 г) и сок от половин лимон. След като кипне, се бърка непрекъснато. Желето се сипва в съд, изплакнат със студена вода.

Озахарени плодове. Плодовете (1 кг) се пускат в гъст сироп, пригответ от 1.5 кг захар и 1 л вода. Варят се 15-20 минути. Подкиселеният с 8 г лимонена киселина и сгъстен сироп се изстудява. Плодовете се изваждат с решетъчна лъжица и се овалват в кристална захар. Изсушават се във фурна и пак се овалват в захар.

Лили НАЙДЕНОВА

РЕЧНИК: ИТОН, НАО, РАЕ, РАМАДИ, ШИРЕА

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 8/2007:

ВОДОРАВНО: Димитров (Христо). Арама. Тигел. Тарикат. Педро. Котел. РАИ. Номер. Мел. Час. РЕНО. Адамо (Салваторе). Малеби. Етап. Кукувица. Акита. Ратан. Лимонит. Катинари. Арека.

ОТВЕСНО: Литература. Мидас. КАТ. Тигри. Мути (Орнела). ТЕО. Раван. Арл. Нелина. Конец. Автомобили. АТЕ. КАРЕРА. Ама. Рил. Декор. Мак. Матине. Математик. Ват. Лопата.

Саморасладци

Нено Горския пума колегата си Аманас:

- Танасе, знаеш ли ти какво е общото между жената и банкомата?
- Не се сещам, Нено.
- И давете гавам, на който има!

След като получили десетте процента, в горското паднало здраво напиване. На път за въкъщи Пешо от веселата компания паднал вълбока яма. Опумал се да излезе: първи път, почти се изкачил и паднал, втори път, паднал, трети път, паднал. Накрая се заканил:

- Ей, ако и този път не успея, вече си тръгвам!

Бай Нено се обажда от счетоводството на новата млада колежка:

- Свободна ли си?

- Женена, с две деца! - отговаря тя.

- Не те питам това бе, момиче, ще можеш ли в счетоводството да гайдеш, че принтерът пак намачка хартията?

ЛАЗАРДЖИК КЛИМАТЕТ
СУШИЛНИ ЗА ДЪРВЕСИНА

GSM: 088 9 424 678
GSM: 089 8 614 581
www.klimatet.hit.bg
e-mail:klimatet@abv.bg

Природата под закрила

В ПП „Българка“ - Нова възможност за отдих и приключения

Екопътека „Узана“ бе открита на 6 юли 2007 г. в едноименната местност, на 22 км югозападно от Габрово в Природен парк „Българка“. Лентата преряза областният управител на Габровска област Цветан Нанов, който приветства всички туристи, привлечени от красотите на Природния парк.

Малко преди да бъде направен първия преход по новата екопътека, гостите имаха уникалната възможност да вземат участие в едно изключително вълнуващо преживяване - на свобода в естествената им среда бяха върнати 11 ушати сови, излекувани в Центъра по рехабилитация, Стара Загора. Следобяд на една от узанските полетни Школа за оцеляване „Багатур“ изнесе едночасов демонстрационен спектакъл - възстановка на стари бойни умения, техники за самообрана и танци на прабългарите. Любителите на скалното камерене имаха възможност да изprobват новоизградената изкуствена камерачна стена - част от новоизградяща се проект „Първи стъпки за начинаещи вълшебници“. След многобройните атракции, веселбата продължи досред нощ, вече на запалени факли в големия заслон - финалната точка на екопътека „Узана“.

Дължината на екопътека „Узана“ е 3 километра. Съчетава места за активен спорт - въжен тролей, джемска площадка, спортни съоръжения - тип „висилка“, греба, стъпове, индиански кът, и места за почивка и наблюдение на природата - кътове за отдих, панорамна площадка, амфитеатър, заслони. Едно от най-атрактивните места е Горското училище - класна стая с дървени чинове, дъска, информационни и образователни табла на открито.

**Милена ЦАНКОВА -
експерт "Връзки с обществеността
и образователни програми"
в ДПП "Българка"**

Кампания
до 31. 12. 2007 г.
цена 1272 лв. с ДДС

Husqvarna
Great experience

**ПОВИШЕНА
ПРОДУКТИВНОСТ
БЕЗ КОМПРОМИС**

**С МОТОРНИЯ ТРИОН 75XP
СПЕСТЯВАТЕ
450 ЛВ.
НА ГОДИНА
ОТ ГОРИВО**

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД
София 1797, ж.к. „Младост“ - 2
ул. „Андрей Ляпчев“ №72
тел. 975 30 76; 0888 28 17 11, 0888 28 74 62
www.husqvarna.bg;
e-mail: info@husqvarna.bg